

SOTILASAIKAKAUSLEHTI

02/2023

UPSEERILIITTO.FI

**Merivoimat
valmiudessa
24/7/365**

> Sivu 28

**Työssä jaksaminen
vaatii palautumista**

Jaksaminen ja työhyvinvointi Puolustusvoimissa > Sivu 22

UPSEERILIITTO

TOIMITUS

Julkaisija

Upseeriliitto ry
www.upseeriliitto.fi

Vastaava päätoimittaja

Martti Lehto
puh. 040 525 6630
lehto.martti@kolumbus.fi

Toimitussihteeri, lehden taitto

Marko Varama
puh. 040 844 8255
varama@upseeriliitto.fi

Toimittajat

2. pääkirjoitus – Ville Viita
Historia – Ohto Manninen
Polttopiste – J-A Puistola
Sotatekniikka – Jyri Kosola

Toimituksen osoite

Laivastokatu 1 B, 00160 Helsinki

Ilmoitustilan myynti

Juha Halminen
puh. 050 592 2722
Hämeentie 7, 30100 Forssa
juha.halminen@kolumbus.fi

Tilauhinnat

Vuosikerta (6 numeroa) 40 euroa.
Irttonumerot 8 euroa +
postimaksu.
Osoitteenmuutokset ja tilaukset:
Toimituksen sihteeri Erja Elopuro
puh. 040 537 1799
elopuro@upseeriliitto.fi

Aikakausmedia ry:n jäsen
ISSN 0038-1675

Kansikuva:

Aluksella on aina vahti hereillä.
Kuva: Puolustusvoimat

98. vuosikerta
Numero 1008

AO-Paino 2023

SOTILASAIKAKAUSLEHTI 02/2023

> SISÄLTÖ

PÄÄKIRJOITUKSET

Suomen matka YYA-ajasta Naton jäseneksi > S. 5

Martti Lehto, päätoimittaja

6 % kahdessa vuodessa > S. 7

Ville Viita, puheenjohtaja

EDUNVALVONTA

Nato-palvelussuhteen ehdoista ei vielä sopimusta > S. 9

Suomi on jo Naton jäsen, mutta oma henkilöstö odottaa sopimusta.

Ei jäädä tuleen makaamaan > S. 12

Upseeriliiton strategia on työkalu, jota jäsenet kehittävät.

Valtiolle sopimus kalkkiviivoilla > S. 14

Työasuntovähennys "reppurin" verotuksessa > S. 14

Ulkomaan tehtäviin tarvitaan yhdenvertaisuutta > S. 17

Lähetetyillä ja komennetuilla on erilaiset ehdot.

Nato ja tulevaisuuden turvallisuusympäristö > S. 18

Upseeriliitto ja Ulkopoliittinen instituutti järjestivät seminaarin.

KOLUMNI

Työssäjaksamisen parantamisessa on monta tekijää > S. 13

Suvi Kouri, YTT, TM, Tampereen yliopisto

PALSTAT

Kirjat > S. 20

- Philip Short: Putin.

- Riitta Björn ja Juha-Antero Puistola: Kansalaisen varautumisopas.

Oskari > S. 43

Polttopiste > S. 52

Lohikäärmeen aperitiivi

Historia > S. 54

Punalaivaston vaikea siirto Tallinnasta Kronstadiin kesällä 1941.

Sotatekniikka > S. 56

Tekoälyn tilanne ja tulevaisuus.

Jäsenuutisia > S. 59

> A R T I K K E L I T

TEEMA: TYÖSSÄ JAKSAMINEN JA TYÖHYVINVOINTI

Sotilaat eivät ole robotteja – ihmisen on päästävä palautumaan työstä

Jaksaminen ja työhyvinvointi eivät saa jäädä vain kauniiksi sanoiksi.

> s. 22

Merivoimat on valmiudessa vuoden jokaisena päivänä

Valmius on kunnossa, mutta meripalvelu vaatii kehittämistä.

> s. 28

Upseerin työ, perhe ja parisuhde

Upseerien urat ja perheet sekä unelmat ja kokemukset niistä ovat monenlaisia.

> s.34

Käytä alaistesi aivoja oikein

Neljä aivojen toimintaperiaatetta, joita kannattaa hyödyntää.

> s.38

Oikeudellisuus ja oikeudenmukaisuus haittatapahtumissa

Turvallisuuskriittisillä toimialoilla on riskinsä.

Vaara- ja vahinkotilanteet on hallittava ja niistä voi oppia.

> s.45

Resilienssi ja realismi

Mitä resilienssi on yksilön, yhteiskunnan ja maanpuolustuksen kannalta.

> s.48

Digitalisoimme maailmaa

jossa panokset ovat korkeimmat,
vaatimukset ovat kovimmat ja teknologia ratkaisee

Seuraa meitä LinkedInissä

MilDefin tarjonta käsittää ruggedoitua elektroniikkaa, ohjelmistoja ja palveluita. Tuotteitamme käytetään maalla, merellä ja ilmassa niin kansallisissa kuin kansainvälisissä operaatioissa maailmanlaajuisesti, äärimmäisissä ja vaativissa ympäristöissä.

Taistelukentän tietotekniikan numero 1

MilDef on jo 25 vuotta kehittänyt ja toimittanut ruggedoitua tietotekniikkaa ja erikoiselektroniikkaa puolustusvoimien ja muiden turvallisuusviranomaisten käyttöön. Olemme pohjoismainen toimittaja, joka tarjoaa integroituja ja räätälöityjä laitteistoratkaisuja myös kyberpuolustuksen tarpeisiin.

Ota yhteyttä saadaksesi lisätietoja mobiilituotteistamme, näytöistämme ja 19" / 2 -laitteistamme.

+358 40 090 6100
salesfi@mildef.com

www.mildef.com

Suomen matka YYA-ajasta Naton jäseneksi

Venäjän täysimittainen hyökkäyssota Ukrainaan muutti maamme turvallisuustilannetta ja toisen maailmansodan jälkeistä ulko- ja turvallisuuspoliittista linjaamme, joka oli alkanut Pariisin rauhansopimuksesta 1947 ja YYA-sopimuksesta (sopimus ystävyydestä, yhteistoiminnasta ja keskinäisestä avunannosta) Neuvostoliiton kanssa 1948.

Pääministeri **K.A. Fagerholmin** hallituksen ohjelma 1948 kuvasi alkanutta Neuvostoliiton vaikuttamisen aikakautta. Ohjelman mukaan ”Suomen itsenäisyys ja riippumattomuus perustuisivat YK:n periaatteiden ja YYA-sopimuksen pohjalta.” Tästä eteenpäin aina Neuvostoliiton romahdukseen saakka 1991 ulkopoliittikkamme linja kiinnittyi YYA-sopimukseen.

1970-luvulla tämä YYA-keskeisyys nousi ulkopoliittikkamme tärkeimmäksi asiaksi. Tätä kuvaa pääministeri **Kalevi Sorsan** II hallituksen ohjelma 1977: ”Hallitus pyrkii turvaamaan maan elintärkeät edut noudattamalla rauhaan ja kansainväliseen yhteistyöhön tähtäävää puolueettomuuspolitiikkaa Paasikiven-Kekkonen linjan mukaisesti. Tämän politiikan pohjana on YYA-sopimus, johon nojautuen hallitus toimii aktiivisesti hyvien naapurisuhteiden kaikinpuoliseksi lujittamiseksi Neuvostoliiton kanssa.” Tätä toistettiin Neuvostoliiton hajoamiseen saakka.

Naton rooli nähtiin merkityksellisenä ensimmäistä kertaa pääministeri **Paavo Lipposen** II hallituksen ohjelmassa 1999, vaikka liittoutumattomuus nähtiin edelleen toimivana. Ohjelman mukaan ”Suomi osallistuu rauhanturva- ja krii-

sinhallintayhteistyöhön mm. Naton rauhankumppanuusohjelman puitteissa.”

Pääministeri **Matti Vanhasen** II hallituksen ohjelmassa 2007 ensi kertaa esitettiin mahdollisuus liittyä Naton jäseneksi. Sen mukaan ”sotilasliittoon kuulumaton Suomi ylläpitää ja kehittää kansallista puolustusta ja uskottavaa suorituskykyä, osallistuu täysipainoisesti EU:n yhteiseen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan ja kriisinhallintayhteistyöhön, kehittää rauhankumppanuutta Naton kanssa ja säilyttää mahdollisuuden hakea Naton jäsenyyttä.” Alkoi Nato-option aikakausi.

Pääministeri **Jyrki Kataisen** hallituksen ohjelmassa 2011 todettiin mahdollisen Nato-jäsenyyden perustuvan omiin kansallisiin turvallisuus- ja puolustuspoliittisiin intresseihimme. Seuraavassa pääministeri **Juha Sipilän** hallituksen ohjelmassa 2015 otettiin Nato-yhteistyössä seuraava askel. Laaditun ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon yhteydessä arvioitiin mahdollisen Nato-jäsenyyden vaikutukset Suomelle.

Pääministeri **Antti Rinteen** hallituksen ohjelmassa 6.6.2019 kuvattiin jo tilannetta, jossa Suomi voisi hakea Naton jäsenyyttä. Suomi halusi ylläpitää kansallista liikkumatilaa ja valintamahdollisuuksia. Mahdollisuutta hakea Nato-jäsenyyttä tarkasteltaisiin ”aina reaaliajassa kansainvälisen turvallisuusympäristön muutokset huomioon ottaen.”

Muutoksen hetki oli 24.2.2022, jolloin Venäjä hyökkäsi Ukrainaan. Lopputuloksena oli Suomen jäsenyys Natossa huhtikuussa 2023. Uusi ulko- ja turvallisuuspolitiikan aikakausi on alkanut. Suomesta on tullut turvallisuuden tuottaja Pohjois-Eurooppaan. ■

A tank is shown in a forest setting, moving through a muddy terrain. Two crew members are visible on top of the tank. The background is a dense forest of evergreen trees, with a misty or smoky atmosphere. The tank is a modern main battle tank, likely a Leopard 2, with a long barrel and a turret. The overall scene is dark and atmospheric, emphasizing the rugged and operational nature of the equipment.

Millog

YHDESSÄ PAREMPI JA TURVALLINEN TULEVAISUUS.

Turvaa kaluston koko elinjaksolle.

MILLOG.FI

f in | @Millog

Ville Viita, everstilutnantti

6 % kahdessa vuodessa

Virkaehtosopimuksen tulosta voidaan pitää tyydyttävänä.

Valtiolle saatiin uusi virkaehtosopimus (VES). Palkankorotusten tasoon voidaan olla tyytyväisiä. Kahden vuoden sopimuksessa korotus on yhteensä kuusi prosenttia. Lisäksi huhtikuussa tulee maksuun kertaeränä 12,2 prosenttia palkasta tai vähintään 500 euroa. Kuten tiedämme, niin inflaatio on heikentänyt kovin ostovoimaa. Uusi sopimus helpottaa akuuttia tilannetta, mutta ei korvaa palkkojen jälkeen jäämistä.

Sopimuksesta täytyy kiittää meidän neuvottelujärjestömme JUKOn neuvottelijoita. Suomen Poliisijärjestöjen Liiton puheenjohtaja **Jonne Rinne** jaksoi sitkeästi neuvotella uudesta sopimuksesta, vaikka neuvottelupöytäan vaikutettiin ulkopuolelta. Edunvalvontapäällikkö **Mika Ylönen** ja neuvottelupäällikkö **Kari Nousiainen** tukevat neuvottelijoita JUKOn keskeisessä elimessä eli valtion neuvottelukunnassa.

Edunvalvonta on tiimityötä. Pääluottamusmiehet **Tero Pynnönen**, **Petri Soppi** ja **Aki Järvinen** ovat kärkitaistelijoita ja ajavat upseerien asioita JUKOn turvallisuusjaostossa. Oma tehtäväni on vaikuttaa neuvottelujen valmisteluihin ja tilannekuvan muodostamiseen JUKOn varapuheenjohtajana. Upseeriliiton hallituksen jäsenet tekevät aktiivista työtä tavoitteiden määrittämisessä. Liiton strateginen valinta oli edunvalvonnan kärjen laajentaminen. Olemme uudistuneet hyvin tuloksin.

Valtiolla ja JUKOssa ei puhuta palkkauksen yleisestä linjasta. On selvää, että meidän palkkojamme ei ratkaista vientivetoisella mallilla Etelärannassa eikä Hakaniemessä. Yksityinen sektori neuvottelee omat sopimuksensa emmekä me puutu niihin.

Tämän neuvottelukierroksen jälkeen on kuitenkin tunnustettava, että neuvottelujärjestelmä on rikki. Tarvitsemme Uuden Suomen Mallin. Ensimmäiseksi tulee rakentaa uusi kivijalka. Palkankorotusten pohjana pitää olla oikeat tilastot. Ilman pitkäjänteistä palkkaseurantaa ei synny kunnan ratkaisuja, vaan elämme hetkessä ja mielikuvien varassa. Valtiolla tulee aloittaa yhteinen palkkaselvitys ja sen tulokset ovat pohjana seuraavalle neuvottelukierrokselle.

Neuvotteluissa on monta osapuolta, joten kaikkia omia tavoitteita ei koskaan saa läpi. Paikkariippumaton työ ei valitettavasti edennyt vielä tällä kierroksella. Saimme kuitenkin hyviä VES-tekstimuutoksia, joista neuvottelupäällikkö kertoo lisää lehden edunvalvontasivuilla.

Olen erityisen tyytyväinen siitä, että saimme sopimukseen myös virastoerän liukuvan mallin. Se on hyvä pohja puolustuksen ja rajan omille neuvotteluille. Tarvitsemme virastoerää korjaamaan palkkausta eri vaativuustasoilla. Myös luottamusmiessopimus sekä muutto- ja siirtosopimus tarvitsevat päivityksen.

”NEUVOTTELUJÄRJESTELMÄ ON SAATAVA VAKAAMMAKSI.”

Kasvu Suomessa jatkuu vahvana

Jo yli 75 vuoden ajan Suomi on ollut Saabille yksi tärkeimmistä yhteistyökumppaneista, ja käytössä olevien tuotteiden kirjo on tänäkin päivänä laaja; ohjuksista, aseista, tutkista ja johtamisjärjestelmistä aina edistyneisiin koulutussimulaattoreihin.

Suomen merivoimien tekemien isojen tilauksien ja suuren maailmanlaajuisen tilauksen ansiosta olemme kasvaneet voimakkaasti, ja meillä on jatkuva tarve rekrytoida osaavaa henkilöstöä maissa, joissa meillä on merkittävää toimintaa. Strategiamme on toimia "maailmanlaajuisesti, mutta paikallisesti" ja laajentaa tutkimus- ja kehitystyötä maihin, joissa on korkea teknologisen osaamisen taso. Siksi Suomi on yksi maista, joihin jatkossa keskitämme investointeja ja kasvua.

Lue lisää osoitteessa www.saab.fi

Nato-palvelussuhteen ehdoista ei ole vielääkään sopimusta

NATO Suomi on Naton jäsen, mutta oma henkilöstö odottaa selkeää sopimusta

UPSEERILIITTO TAVOITTELEE Nato-tehtävien palvelussuhteen ehtojen määrittämisen yhteydessä aikaisempaa selkeämpää ratkaisua ja yksiä kannustavia ehtoja aiempien ehtojen sijaan, joissa ns. lähetettyjen ja komennettujen virkamiesten ehdot ovat olleet erilaiset.

Näihin palvelussuhteen ehtoihin kuuluvat muun muassa muutto- ja asumiskustannusten sekä kotimatkojen korvaamiset. Neuvottelut Nato-tehtävien palkkauksesta, työajoista ja muista palvelussuhteen ehdoista ovat tätä kirjoitettaessa vielä kesken.

ELÄMÄNTILANTEITA ON ERILAISIA, ja niiden suhteen on huomioitava se, ettei virkamiehen perhe asu välttämättä kohdemaassa koko komennuksen ajan. Elämäntilanteen muuttumisen varalta myös ehdoissa on oltava jouston mahdollisuus.

Tällainen jousto voisi olla esimerkiksi korvattavien kotimatkojen lisääminen tilanteessa, jossa virkamiehen perhe palaakin kesken komennuksen kotimaahan.

PALKKAUKSEN KANNUSTAVUUS verrattuna kotimaan palkkaukseen on tärkeää. Toinen, jopa tärkeämpi kysymys on se, miten kyseisten tehtävien palkkauksessa huomioidaan erilaiset normaalista viikkotyöajasta poikkeavat velvoitteet kuten harjoitukset, valmius, päivystykset ja varallaolotehtävät.

Upseeriliiton näkemyksen mukaan näiden kaikkien on kuuluttava palkkaukseen kuten kotimaassakin, ja vähintään vastaavilla ehdoilla kuin Puolustusvoimien työaikasopimuksessa. Emme näe järkevänä vaihtoehtona tasapäistävää kokonaispalkkausta, jossa kaikille maksettaisiin peruspalkan päälle kiin-

teä ylimääräinen osuus, koska se ei huomioisi tehtävien erityispiirteitä. Sekä työaika ja -kuorma voi vaihdella hyvinkin paljon eri tehtävien välillä. Joku voisi kutsua edellä mainittua myös oikeudenmukaisuudeksi.

On välttämätöntä, että työnantajaosapuolen ja henkilöstöjärjestöjen on tarkasteltava yhdessä sekä palkkauksen, että muiden edellä mainittujen ehtojen tarkoituksenmukaisuutta ja toteumaa. Tarkastelut on tehtävä säännöllisin väliajoin, jotta niissä mahdollisesti olevia epäkohtia pystytään korjaamaan mahdollisimman pian. Myös tehtäviin sijoittuneen henkilöstön on saatava antaa palautetta sekä tehtävissä ollessaan että kotiin palamisen jälkeen, jotta myös heidän äänensä tulee kuuluviin ehtoja kehitettäessä.

TERO PYNNÖNEN
Puolustusvoimien päluottamusmies

FANNI UUSITALO / VNK

Tasavallan presidentti päätti 23. maaliskuuta 2023 Suomen liittymisestä Natoon hyväksymällä Suomen liittymisen Pohjois-Atlantin sopimukseen. Hän vahvisti myös lait, joilla Pohjois-Atlantin sopimus ja Ottawan sopimus saatetaan voimaan ja samalla osaksi Suomen lainsäädäntöä.

Suomi on jo Naton jäsen, mutta henkilöstön ehtoja Nato-tehtävissä ei ole vielä sovittu.

Suomi kuuluu länteen

VUOSIKYMMENIÄ SUOMI joutui geopoliittisen asemansa takia tasapainottelemaan idän ja lännen rajalla. Venäjän hyökkäys Ukrainaan osoitti kansalle ja päättäjille lopulta selkeän suunnan. Suomi on Naton varsinainen jäsen 4.4.2023 alkaen.

Ei jäädä tuleen makaamaan

Strategia Upseeriliiton strategia on työkalu, jota jäsenet kehittävät

STRATEGIALLA ON USEITA määritelmiä. Antiikin Kreikasta periytyvä sana yhdistyi sodan johtamiseen, taitoon. Tänä päivänä strategialla pyritään erottumaan edukseen suhteessa kilpailijoihin.

Upseeriliiton nykyinen strategia on julkinen ja sen ovat jäsenet hyväksyneet liittokokouksessa.

TULITUKSEN ALLA EI SAA niin kutsutusti jäädä makoilemaan. Tulevan liittokokouskauden strategiatyö on käynnissä. Askelmerkit ovat seuraavat:

- Nykyisen strategian toteutuminen – peilaaminen jäsenkyselyihin sekä toimintasuunnitelmiin ja toimintakertomuksiin
- Toimintaympäristön muutosten tarkastelu
- Strategisten valintojen ja toimintalinjojen määrittely

Strategiatyötä tehdään hallituksen nimeämässä strategiatyöryhmässä sekä osastojen puheenjohtajien kanssa. Vuoden 2022 kolmannella kvartaalilla (syksy) jäsenistö sitoutetaan strategiatyöhön kyselyllä, jossa arvioidaan sekä löydöksiä, että vaihtoehtoja.

Strategiatyötä käsitellään liittovaltuustossa kevään ja syksyn aikana.

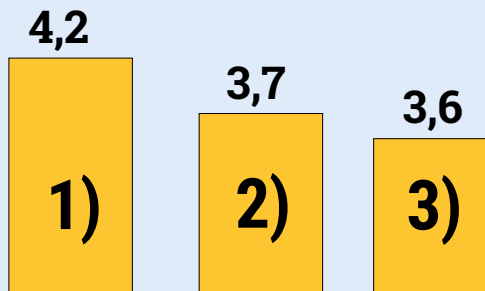
JÄSENKYSELYILLÄ SELVITETÄÄN jäsenistön kantaa liiton päätehtävän, edunvalvonnan, toteuttamiseen. Vuoden 2021 laajan jäsenkyselyn tavoitteet olivat selvittää Upseeriliiton strategista suuntau-

Strategiassa 2020–2023 painopisteet ovat:

- 1) Asiantuntijuus ja luotettavuus**
- 2) Neuvottelujärjestelmän kehittäminen**
- 3) Jäsentuen parantaminen**

Miten olemme näissä onnistuneet?

1 heikosti – 5 erinomaisesti

Lähde: Jäsenkysely 2021

tumista lyhyellä aikavälillä eli liittokokouskauden aikana ja myös pidemmällä aikavälillä lähestyttyä 2030- lukua.

UPSEERIT OVAT VALVEUTUNEITA virkamiehiä. Heidän motivaation- ja vastuuntuntonsa ovat erittäin korkealla tasolla. Upseeriliitto pyrkii jatkossakin vastaamaan jäsenistönsä ääneen. Jäsenkyselyn palaute on selkeä, sen mukaisesti asioita edistetään. Joskus tilanne on se, että asiat tuntuvat joidenkin mielestä olevan liian isoja ratkaistavaksi. Silloin haastetaan yhtä Upseeriliiton arvoista luotavuutta ja asiantuntijuutta. Jos jossain pahoitetaan mieli siitä, et-

tä Upseeriliiton sanoma kuuluu tai näkyy, haastetaan tällöin Upseeriliiton toiminnan painopisteestä asiantuntijuuden ja vaikuttavuuden kehittämistä tai arvoistamme edunvalvonta-asennettamme. Nämä ominaisuudet ovat jäsenistön päätös, sen kiistäminen on laukaus omaan polveen niin liiton toimijoille, kuin muillekin.

Missio, arvot ja strategiset valinnat tulee näkyä arjen työssäme päivittäin, viikoittain ja toimintakausittain.

MIKA YLÖNEN
Edunvalvontapäällikkö

Jäsenten näkemyksiä Upseeriliiton tulevaisuuden tehtävistä lisää jutussa Upseeriliiton kotisivuilla.

Suvi Kouri
YTT, TM
Tutkijatohtori, Tampereen yliopisto

Työssäjaksamisen parantaminen on monen tekijän summa

Viiime syksynä julkaistussa väitöskirjassani, ”Suomalainen upseeri murroksessa”, tutkin upseereita ja heidän käsityksiään sotilaan ideaalista yhteiskunnallisten muutosten, työelämän ja sotilasorganisaation vaatimusten sekä oman elämänsä arvojen ja tavoitteiden ristipaineissa.

Väitöskirjaa tehdessäni havahtuin siihen, miten moninaisia vaatimuksia tämän päivän upseeriin kohdistuu. Sotilassosiologi **Gerhard Kummel** kirjoittaa ”hybridisotilaasta”, jonka tulee olla paitsi taistelulentän vaatimuksiin vastaava soturi, myös taitaa diplomatia ja yhteistyö siviilitoimijoiden kanssa sekä omata kielitaitoa, sosiaalisia taitoja ja empatiakykyä. Tulevan Nato-jäsenyyden myötä vaatimukset tulevat mitä todennäköisimmin vain kasvamaan.

Niin Upseeriliiton jäsenkyselyissä kuin Puolustusvoimien tasa-arvo- ja työilmapiirikyselyissä on käynyt ilmi, että upseerien suurimpia huolenaiheita työssään on oma työssäjaksaminen sekä työn henkisen rasituksen lisääntyminen. Puolustusvoimauudistuksella oli suuri vaikutus työkuorman kasvamiseen, ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on lisännyt kierroksia entisestään.

Vastuu työssäjaksamisesta säilytetään liian usein yksilön vastuulle. Upseeriliitto on omilla toimillaan pyrkinyt parantamaan rakenteellisia ongelmia, kuten työaikaan ja palautumiseen liittyviä kysymyksiä sekä upseerien määrän riittämättömyyttä.

Työssäjaksamisen parantaminen on kuitenkin monen tekijän summa. Organisaatiokulttuuri ja sen kehittäminen ovat tässä erityisen keskeisessä roolissa.

Perinteiseen sotilaan ideaaliin ovat liittyneet niin fyysinen vahvuus, rationaalisuus, päätäväisyys kuin tunteiden tukahduttaminen ja niiden poissaolo. Esimerkiksi surun, pelon ja herkkyyden näyttäminen on nähty helposti osoituksena heikkoudesta ja siitä, ettei sotilas taistelulentän vaativissa olosuhteissa kykenisi säilyttämään toimintakykyään.

Sotilasorganisaation kulttuuriset piirteet ja sotilaaseen liitettävät ihanteet voivat ruokkia liiallista pärjäämisen eetosta sekä estää vaikeista asioista keskustelemista ja avun pariin hakeutumista. Myös pelko mielenterveysoireisiin liittyvästä stigmasta sekä sen vaikutuksesta uralla etenemiseen voi vaientaa ihmisen ja johtaa ongelman pitkittymiseen ja pahenemiseen.

Puolustusvoimien olisi organisaationa syytä ottaa vakavasti ammattisotilaiden huoli omasta jaksamisestaan. Kyse ei ole yksittäistapauksista tai yksittäisen sotilaan henkilökohtaisista ongelmista – kyseessä on laajempi ja monisyisempi ilmiö. Kun vaatimuksia ja kierroksia on liikaa, eikä työn ja muun elämän välinen tasapaino ole kohdillaan, on vain normaalia, että ihminen reagoi ja väsy. Ongelman myöntäminen, ongelmakohtien tunnistaminen, tuen tarjoaminen sekä avoimeen keskustelukulttuuriin rohkaiseminen ovat organisaation vastuulla.

”PUOLUSTUSVOIMIEN OLISI SYYTÄ OTTAA VAKAVASTI AMMATTISOTILAI-
DEN HUOLI OMASTA JAKSAMISESTAAN”

Valtiolle sopimus kalkkiviivoilla

SOPIMUS SYNTYI, palkansaajien pääsopijajärjestöt ja Valtion työmarkkinailaitos saavuttivat virkaehtosopimukseen johtaneen neuvottelutuloksen 22. helmikuuta. Sopimusratkaisu on kaksivuotinen ja päättyy 28.2.2025

2023 PALKAT NOUSEVAT 1. toukokuuta lukien 3,5 prosentin yleiskorotuksella. Lisäksi huhtikuussa 2023 maksetaan kertaerä, jonka suuruus on 12,2 prosenttia kuukausipalkkauksesta, kuitenkin vähintään 500 euroa.

2024 PALKAT NOUSEVAT 1. maaliskuuta uudelleen yleiskorotuksella, jonka suuruus on 0,5–2,5 prosenttia. 1. maaliskuuta 2024 lukien vi-

SARI WIID / SPL

Valtion virka- ja työehtosopimuksesta neuvottelemassa Niko Simola (Ammattiliitto Pro), Jonne Rinne (JUKO), Markku Kojo (JUKO). Pöydän päässä neuvottelujohtaja Sari Ojanen (VTML).

Verotus

REPPURI, MUISTA HYÖDYNTÄÄ TYÖASUNTOVÄHENNYS VEROTUKSESSA

TYÖASUNTOVÄHENNYS voidaan myöntää, mikäli sen ehdot omalla kohdallasi täyttyvät. Vähennys tehdään verovelvollisen ansiotuloista tulonhankkimiskuluna ja sen määrä on enintään 450 euroa kuukaudelta.

Työasuntovähennys myönnetään verovelvollisen vaatimuksen ja selvityksen perusteella. Vähennyksen saaminen edellyttää muun muassa tiettyjen työpaikan ja asuntojen laatuun ja sijaintiin liittyvien ehtojen täyttymistä.

Katso ohjeet: <https://www.vero.fi>
Hakusana: Työasuntovähennys

rastoissa on toteutettavana 0,0–1,5 prosentin suuruinen virastoerä. Virastoerän suuruudeksi on keskustasolla sovittu 0,5 prosenttia mutta se on siirrettävissä kokonaan yleiskorotukseksi tai vaihtoehtoisesti kasvatettavissa maksimissaan 1,5 prosentin suuruiseksi työnantajan ja järjestöjen yhteisellä sopimuksella.

Jos virastoerää kasvatetaan, pienentää se vastaavasti sovittua yleiskorotusta. Vastaavaa virastoerän joustavuutta ei aiemmissa virkaehtosopimuksissa ole ollut. Muutos on erittäin tervetullut.

PALKANKOROTUSTEN kustannusvaikutus on vastaava kuin muillakin tärkeimmillä sopimusaloilla, eli 6 prosenttia ja kertaerän 1 prosentti työvoimakustannuksista.

SOPIMUKSEEN SISÄLTYY myös tekstimuutoksia, jotka parantavat työn ja perhe-elämän yhteensovittamista sekä tasa-arvoa. Molempien vanhempien palkallinen vanhempainvapaa on jatkossa kestoltaan 32 arkipäivää.

Sovitut palkankorotukset eivät täydellisesti kompensoi inflaation aiheuttamaa ostovoiman heikkenemistä. Tämän vuosikymmenen raju hintojen nousu laskee valtion työntekijöiden reaalipalkkoja 10 vuoden seurantajaksolla liki 5 prosenttia. Tuleviin sopimuksiin olisikin tärkeä saada mukaan myös valtion palkkaohjelma.

KARI NOUSIAINEN
Neuvottelupäällikkö

Rajaturvallisuutta parannetaan **RAJA-AITA ITÄRAJALLE**

RAJAVARTIOLAITOS on aloittanut suunnitellun itärajan esteaidan rakentamisen. Nyt aloitetun pilotin rakentaminen toteutetaan Imatran Pelkolaan noin kolmen kilometrin pituisella aidalla, jonka jälkeen esteaitaa tullaan rakentamaan rajanylityspaikoille lähialueineen noin 70 kilometriä.

Suunnitelman mukaan esteaitaa rakennetaan noin 200 kilometrin matkalle 1 300 kilometriä pitkälle itärajallemme. Pääosa esteestä tulee sijoittumaan kaakkoisrajalle, joka on rajojen valvonnan painopistealuetta. Koko rajan pituudelle estettä ei ole järkevää rakentaa. Tärkeimmät kohdealueet toteutetaan vuosina 2023–2025 ja loput esteaidasta on tarkoitus toteuttaa vuosina 2024–2026.

Esteaita antaa Rajavartiolaitokselle lisää reagointiaikaa ja helpottaa ratkaisevalla tavalla häiriötilanteiden hallintaa paljastamalla, estämällä, hidastamalla ja ohjaamalla ihmisten liikkumista rajalla.

Aidan viereen rakennettavan tien avulla Rajavartiolaitos pystyy reagoimaan huomattavasti nykyistä nopeammin tapahtumiin valtakunnan rajalla.

Lähde ja havainnekuva: Rajavartiolaitos

Upseerin uralta lakimiehen uralle

Oikeustieteen maisteri, luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, eversti evp. **Asko Valta**:

"Oikeussaleissa ja niiden ulkopuolella tarvitaan yhä enemmän sotilaallisen näkökulman ymmärtäjiä."

ALOITIN OPISKELUN harrastamisen Avoimessa yliopistossa yli kymmenen vuotta ennen eläkeiän saavuttamista. Vakavana tavoitteena oli silti valmistua oikeustieteen maisteriksi ennen eläköitymistä. Saatua ni viimeiseen ylennykseeni liittyen tehtävämääräyksen Itä-Suomeen totesin, että nyt jälleen reppurina minulla ei ole iltaisin muuta kuin aikaa ja menin oikeustieteellisen tiedekunnan pääsykokeisiin.

Aloitin opiskelun 2016 ja valmistuin viime vuoden alussa. Itä-Suomen yliopiston eriomaisten etäopiskelujärjestelyjen mahdollistamana – osin kiitos Koronan – kävin hieman yli viiden opiskeluvuoden aikana kampuksella alle kymmenen kertaa. Tuona aikana ehdin Pohjois-Karjalan lisäksi palvella Säkylässä ja Santahaminassa.

OIKEUDELLISTUMINEN TUO haasteita. Termin "oikeudellistuminen" on jokainen vähääkään pidempään Puolustusvoimissa palvellut voinut itse havaita: Säädösten, normien ja määräysten luoma oikeus on tunkeutunut yhä laajemmin myös sellaisille elämäntilanteille, jotka aiem-

"Menettely, kun jotain sattuu...". Asko Valta pitämässä luentoa Upseeriliiton osastojen puheenjohtajille ja luottamusmiehillä.

min ovat olleet vähän säänneltyjä tai sääntelemättömiä. Enää ei pärjää vajaan kymmenen sivun ampu- makäskyllä puhumattakaan käskyn liitteenä olevasta listasta noudatettavista normeista. Lienee kirjoittamattakin selvää, ettei Natoon liittyminen ainakaan ohenna käskyjä sekä noudatettavien normien (nykyisin noin 5 000) liitettä.

Sama oikeudellistuminen näytetään siviilielämässä kenties Puolustusvoimiakin selvemmin. Oli kyse sitten yksinkertaisesta siviiliriidasta, perhe- ja jäämistöoikeuden asioista, auto-, vene- tai kiinteistökaupoista voi asioihin huolimattomasti perehtymätön saada aikaan kymmenien tuhansien korvausvelvollisuuden puhumattakaan oikeudenkäyntikuluista.

NYKYISIN TYÖSKENNELLESSÄNI sotilasasioihin erikoistuneessa asianajotoimisto Lindell Oy:ssä, olen konkreettisesti huomannut sen, että sotilasasioiden juridinen asiantuntemus ja ammattitaito on Suomessa muutamien juristien varassa.

Näidenkin juristien määrä pienenee, kun vaatimuksiin lisätään ymmärrys Puolustusvoimista sodan ajan instituutiona, puhumattakaan sotilaiden koulutus- tai taistelukurssin arjesta sekä kaikille armeijoille varsin yhteisestä Code of Conduct:sta, jonka perut ovat Rooman, Napoleonin ja Preussin sotilasperinteissä.

AKATEEMISET JURISTIT korostavat oikeustieteen tutkimusaloista erityisesti oikeusdogmatiikkaa ja sen (juristien) sisäistä näkökulmaa, joka juristikunnan ulkopuolisille näytetään vieraana. Kun minulta kysytään mihin oikeuden alaan (vrt. aselajiin) aion erikoistua, olen vastannut, että en vielä tiedä, mutta tunnen upseerinurani velvoittavan minua avustamaan ja tarvittaessa puolustamaan sotilaita, millä tahansa elämän alueella he oikeudellista tukea tarvitsevat.

Nykyisin, jos koskaan aikaisemmin, tarvitaan oikeussalissa ja sen ulkopuolella yhä enemmän sotilaan sisäisen näkökulman ymmärtämistä.

Ulkomaan tehtäviin tarvitaan yhdenvertaisuutta

Puolustusvoimat Onko lähetettyjen lapsi tärkeämpi kuin komennetun?

Upseeriliitto ei ole työnantajan vastustaja. Tuomme neuvottelupöytään jäseniemme esiin tuomia epäkohtia. Haluamme päästä tulokseen, jossa työnantaja kohtelee työntekijöitään reilusti ja yhdenvertaisesti. Tämä on myös työnantajan etu.

Esimerkiksi lapsen päivähoitokulujen korvausperiaatteessa voi olla eroja, vaikka palveluspaikka olisi virkamiehillä sama.

KÄVIN PÄÄESIKUNNASSA kertomasaa ulkomaan tehtävien palvelusuhteen ehdoista, ja siitä mitä kehitystarpeita niissä mielestämme on. Kuulijakuntana minulla oli ulkomaan tehtäviin lähtijöitä sekä niissä jo palvelevia sekä palaavia. Puhuin lyhyesti ja puolet minulle annetusta ajasta varasin kysymyksille ja keskustelulle.

ESIIN NOUSI jo liiankin tuttu aihe; lähetettyjen ja komennettujen eri korvauserusteet. Upseeriliitto oli mukana työryhmässä ulkomaan tehtävien palvelusuhdenormia päivitetäessä vuonna 2014. Tuo epäsuhta jäi silloin normiin, vaikka silloin parhaamme yritimme. Laki, asetukset ja EU-määräykset estivät sopimasta asioita paremmin.

Tämän jälkeen olemme toistuvasti työnantajalle viestineet, et-

tä yhdenvertaisuuden vuoksi asiat on saatava korjattua. Vuonna 2021 normia päivitettiin ja henkilöstöjärjestöiltä pyydettiin vain lausunnot ilman työryhmäkäsittelyä. Neuvottelemaan asiassa ei päästy koska tämä normi ei ole virkaehtosopimusasiaa.

SAMASSA ASEMAPAIKASSA, jopa samassa toimitilassa palvelevilla upseereilla korvauserusteet ovat erilaiset. Suurin ero on perheellisillä virkamiehillä, joilla perhe lähtee mukaan. Räikeimpänä esimerkkinä lasten päivähoiton kustannukset. Toiselle korvataan lähes kokonaan ja toiselle ei euroakaan. Kahden vuoden komennuksella syntyisi 25 000 euron kustannukset itse maksettavaksi.

Tämä ongelma laittaa virkamiehen miettimään onko ulkomaan tehtävään mahdollista lähteä olenkaan.

RUOTSISSA ASIA ON PAREMMIN. Virastosta ja henkilöstöryhmästä riippumatta kaikille sovelletaan yhtä sopimusta. Suomen Natoon liittymisen avaa meille mahdollisuuden korjata asioita. Korjattava asia on sitä kokoluokkaa, että se vaatii ministeriötason yhteistyötä. Heillekin asia on ajankohtainen, sillä myös ministeriöiden virkamiehiä on tarve saada ulkomaan palvelukseen enenevässä määrin. Kunnossa olevat palvelussuhteen ehdot ovat rekrytointikysymys.

PETRI SOPPI

Puolustusvoimien päälouottamus mies

Nato ja tulevaisuuden turvallisuusympäristö -seminaari

Seminaarin tallenne on katsottavissa: <https://vimeo.com/apogeeoy/revieW/803850980/f67bb632a8>

Upseeriliitto ja **Ulko-
poliittinen instituutti** järjestivät ajankoh-
taisen turvallisuutta
ja puolustusta käsit-
televän seminaarin
28.2.2023 Katajanokan
Kasinolla.

SEMINAARIN AVASI Ulkopoliittisen
instituutin johtaja **Mika Aaltola**. >>

KOLMESSA PANEELISSA käytiin kes-
kusteluja asiantuntijoiden ja turval-
isuuspolitiikassa mukana olevien
kansanedustajien kanssa. Eversti-
luutnantti **Simo Pesu** Maanpuolus-
tuskorkeakoululta oli alustajana ja
puheenjohtajana paneelissa, jossa
käsiteltiin Venäjän sotilaallista voi-
maa ja hyökkäystä Ukraina.

Nato ja turvallisuuspoliittiset
muutokset olivat aiheena toisessa
paneelissa, jota johti UPL:n tutkija
Henri Vanhanen.

Suomen tulevan Nato-jäsenyy-
den mukana tulevista resurssivaa-
timuksista keskusteltiin Upseeri-
liiton puheenjohtaja **Ville Viidan**
johtamassa paneelissa. Puolustuk-
sen rahoituksesta ja henkilöstön
riittävydestä on huolehdittava nyt
ja tulevaisuudessa. Poliitikoilla on
suuri vastuu siitä, että taloudelliset
ja henkilöstöresurssit ovat kunnos-
sa. Upseereita tarvitaan lisää joh-
tamaan Puolustusvoimien lakisää-
teisiä tehtäviä ja Naton rakenteisiin.

Venäjän sotilaallisesta voimasta ja Ukrainan sodasta asiantuntijoina paneelissa olivat kenraalimajuri evp. Pekka Toveri ja everstiluutnantti Raineck Kuurna Viron puolustusvoimista.

Kuinka Nato vaikuttaa turvallisuuspolitiikkaan tulevaisuudessa? Asiantuntijoina paneelissa olivat johtava tutkija Matti Pesu UPI:sta, puolustusministeriön Nato-toimiston johtaja Karoliina Honkanen ja osastopäällikkö Piritta Asunmaa ulkoministeriöstä. Pesu: *"Maantiedettä ei pääse karkuun – Suomella on mahdollisuus olla vaikutusvaltainen Nato-maa."* Honkanen: *"Natoon ei liitytä laittamalla 'vain töpsemi seinään', muutos on iso ja vaatii paljon töitä ja resursseja."*

Kansanedustajia seminaarin resursseista ja henkilöstöstä keskusteleavassa paneelissa edustivat puolustusvaliokunnassa olevat Eeva Kalli (kesk.) ja Atte Harjanne (vihr.) ja ulkoasiainvaliokunnassa oleva Elina Valtonen (kok.). Kalli: *"Alalle tarvitaan vetovoimatekijöitä ja kannustimia eri muodoissa"*, Harjanne: *"Lisää ammattisotilaita tarvitaan. Reserviläisiä kouluttamalla tilannetta ei voi paikata."* Valtonen: *"Ratkaisun avaimia ovat muun muassa upseerikoulutuksen aloituspaikkojen ja koulutuksen lisääminen"*.

Ristiriitainen henkilökuva Putinista

PHILIP SHORT on entinen BBC:n toimittaja, joka on kirjoittanut pikkutarkan ja samalla ristiriitaisen elämäkerran **Vladimir Putinista**. Shortin teos eroaa Suomen kannalta aiemmista Putin-biografioista, koska siinä on suomalaisten tausta-vaikuttajien haastatteluja. Teoksen valmistelu kesti kahdeksan vuotta mutta Venäjän hyökkäys Ukrainaan nousee esille vasta teoksen lopussa.

Short on haastatellut suomalaisia vaikuttajia, joilla on ollut yhteyksiä Putiniin jo 1990-luvulla. Turun kaupunginjohtaja **Juhani Leppä** saa huomiota kuvauksillaan vakiovierraastaan Pietarin apulaispormestari Putinista. "Aivan normaali mies... joka pitää pitkiä ja hoikista tytöistä". Suomen Pietarin pääkonsulina 1990-luvun alussa toiminut **Marcus Lyra** loi Putiniin läheisen suhteen, josta oli hyötyä, kun hän oli suurlähettiläs Moskovassa Putinin siirtyttyä presidentti **Boris Jeltsinin** hallintoon. Lyra saunotti säännöllisesti Putinia, joka kertoi vapautuneesti hyvistä Suomen muistoistaan.

Putinin aloitettua FSB:n päällikkönä heinäkuussa 1998 saunavierailut päättyivät. Suurlähettiläs vieraili talvella 1998/99 FSB:n päämajassa järjestelmässä SUPO:n päällikön **Seppo Nevalan** ja Putinin tapamista. Tässä yhteydessä Putin arvosteli Jeltsinin tukijaa, oligarkki **Boris Berezovskia**, jonka hän arveli aiheuttavan vaaraa myös Suomelle, kuten Lyra muistelee kirjan tekijän tekemässä haastattelussa. Miksi Nevala halusi tavata Putinin,

tai mistä aiheista oli keskusteltu, ei ilmene haastattelusta.

SUOMEA KOSKEVISSA jaksossa on myös joitain virheitä. **Jaakko Kalela** esitellään useiden Suomen presidenttien "kansallisena turvallisuuspoliittisena neuvonantajana". Tällaista virkaa ei Suomessa ole, mutta tietenkin Kalelan työkuva erityisavustajana ja kansliapäällikkönä käsitti myös turvallisuuspoliittisia asioita.

Kalela on antanut tekijälle haastattelun, josta voi tehdä tulkintoja. "Legendaarisen" **Feliks Karasevin** todetaan toimineen useita kertoja Suomessa, lopulta KGB:n asemapäällikkönä, residenttinä, ja suurlähettiläänä "jolle tässä prosessissa kehkeytyi luottomiehen asema presidentteihin". Lukija saa vaikutelman, että Karasev piti yhteyttä presidentteihin lähinnä suurlähettiläänä. Tiedossa on, että vain **Mauno Koivisto** piti presidenttinä yhteyttä Karaseviin, kun asianomainen toimi Helsingissä KGB:n asemapäällikkönä ja vain yhden kerran 1985–91. Karasevistä ei koskaan tullut myöskään Suomeen Neuvostoliiton tai Venäjän suurlähettilästä.

Short pystyy kuitenkin osoittamaan, että Putinin johtama Venäjä ei ole eikä pyri olemaan osa länttä. Tärkeä tieto niille, jotka ovat korostaneet keskinäisriippuvuuden merkitystä vakaudelle. Vuonna 2011 pääministeri Putin kertoi Yhdysvaltain varapresidentille Joe Bidenille, että fyysisesti venäläiset ja amerikkalaiset ovat samankaltaisia, mutta "älkää rakentako illuusioita, koska mei-

Philip Short: Putin
Henry Holt and Co., 2022,
864 sivua,
ISBN: 978-1627793667.

dän arvomme ovat hyvin erilaiset". Short seuraa sekä Kosovon sodan 1999 että Naton laajenuksen osalta asiallisesti Venäjän narratiiveja. Ukrainan kohdallakin Short unohtaa vuonna 1994 annetun takuun Ukrainan rajojen pysyvyydestä.

SHORT ARVIOI, että Venäjän ja Yhdysvaltojen suhteiden heikkeneminen on pääosin seurausta länsimaiden ja etenkin Yhdysvaltojen päätöksistä. Toisaalta hän tuo esille, että Putin ajoi läpi perustuslain muutoksia 2019 ja loi "lakiin perustuvan despotismin tekemällä val-lankaappauksen". Entisen BBC:n toimittajan kirjoittaman teoksen ansio on lopulta siinä, että se pakottaa lukijan tutustumaan paremmin Venäjän näkökulmaan, vaikka ajankohtaa tekijä tuskin pitää onnistuneena sen esittämiseksi.

ALPO RUSI

Viisas valmistautuu varautumiseen

SUOMI ON NIMETTY varautumisen mallimaaksi. Oppaan alussa painotetaan eri toimijoiden kokonaisuutta – jokaisella on oma roolinsa hoidettavana. Määritelmän mukaan varautumisella tarkoitetaan ”toimintaa, jolla varmistetaan tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen ja mahdollisesti tarvittavat tavanomaisesta poikkeavat toimenpiteet häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.” Varautumisen perusta luodaan arjen toiminnassa.

OPAS MUODOSTUU KOLMESTA osasta. Ensimmäinen käsittelee kansalaisen varautumista, toinen Suomen varautumisen mallia ja kolmannessa esitetään tulevaisuuden trendejä sekä muita vaikuttavia tekijöitä. Ensimmäinen osa on varsinainen opas käytännön toimenpidemahdollisuuksista, toinen kuvaa varautumisjärjestelmän osatekijöitä suomalaisessa viitekehyksessä ja kolmas esittelee maailman turvallisuusympäristön muutostekijöitä. Oppaassa on käsitelty varautumisasioita akselilla kansalainen – maailma.

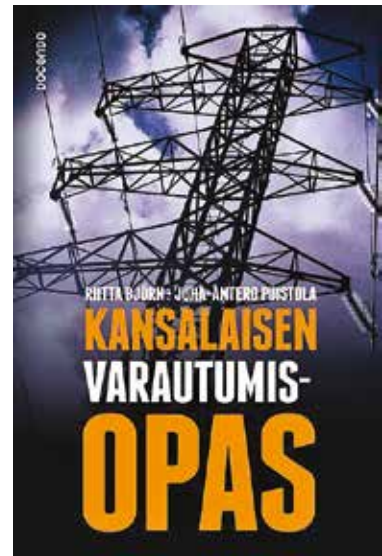
Kirjoittajat ovat pystyneet säilyttämään ns. punaisen langan läpi teoksen. Kirjan rakenne on selkeä ja ilmaisu kansanomaista sekä jännevää. Oppaan avulla saa hyvän kokonaiskuvan varautumisesta ja toisaalta sisällysluettelon avulla voi nopeasti palata itselle tärkeisiin kokonaisuuksiin.

Ensimmäisessä osassa on kuvattu esimerkein miten yhteiskunta voi vaarantua sekä mihin kannattaisi varautua. Lukija ohjataan tiedon

lähteille lukujen lopussa. Sinne on myös luetteloitu vinkit siitä, miten voisi toimia ja esimerkki siitä, miten kotitalouden riskiarvio laaditaan. Omien vahvuuksien ja heikkouksien tunnistaminen, osaamisen sekä materiaalivajeiden puutteiden tiedostaminen luovat perustan perheen varautumiseen. Samanlainen valmius olisi hyvä luoda myös työpaikoille. Se ikävä kyllä usein unohtuu.

Toisessa osassa kuvataan Suomen kokonaisturvallisuuden ajatusta. Kansalaisen näkökulmasta se tarkoittaa sitä, miten hänelle yritetään turvata suoja, ruoka, vesi, lämpö, sähkö, liikkuminen, eri verkostot, tietovarannot ja palvelut viranomaisen toimesta. Suomessa on valmistunut kansallinen riskiarvio. Alueelliset riskianalysit sekä Yhteiskunnan turvallisuusstrategia ovat päivityksessä. Tärkeinä tekijöinä Suomen sinivalkoisessa varautumisessa ovat myös kunnat, kaupungit ja yritykset. Ne ylläpitävät infrastruktuuria ja tarjoavat palveluita. Mikäli tämä kokonaisuus ei toimi, tulee useisiin palveluketjuihin kohtuullisen nopeasti häiriöitä.

Kolmannessa osassa nimetään tärkeimpiä kansainvälisiä ja kotimaisia tulevaisuuteen vaikuttavia tekijöitä. Erityisesti Natoon liittymisen ja Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset varautumiseen ovat vasta tarkemmin hahmottumassa. Esimerkiksi mahdollinen sähköpula ja sen vaikutukset herättivät sekä päättäjät että kansalaiset miettimään tarkemmin omia selviytymisvaihtoehtojaan. Tämä haavoittu-

Riitta Björn ja Juha-Antero Puustola Kansalaisen varautumisopas, Docendo 2023, 349 sivua, ISBN: 978-9523824935.

vuus oli tiedossa jo pitkään, mutta käytännön toimenpiteet olivat osittain jääneet tekemättä. Varautumisen ja valmiuden paradoksi on se, että normaalioloissa ei ole aikaa eikä rahaa varautua ja häiriötilanteissa siihen ei ole aikaa.

KIRJOITAJILLA ON VANKKA turvallisuuteen ja varautumiseen liittyvä tausta ja osaaminen. Kuten he itse toteavat loppupuheenvuorossaan: *”Emme valitettavasti tai onneksi voineet kirjoittaa kaikista niistä tuhansista mahdollisuuksista harjoitella pahan päivän varalle”*. Teos on jokaiselle kansalaiselle hyödyllinen ja toimii kimmokkeena varautumistoimenpiteiden tekemiselle. Kun sähköt loppuvat ja netti ei toimi niin kirjassa olevat ohjeet löytyvät myös silloin – kynttilän valossa lukien.

JUKKA-PEKKA SCHRODERUS
Porin turvallisuuspäällikkö

Sotilaat eivät ole robotteja

– Ihmisen on päästävä palautumaan työstä

Jaksaminen on kaunis sana ja **työhyvinvointi** vielä kauniimpi. Sanat menettävät kuitenkin merkityksensä, jos niitä toistetaan ilman vaadittavia tekoja.

Työn kuormittavuuden lisääntyminen ilman mahdollisuutta riittävään palautumiseen uuvuttaa upseerinkin.

TEKSTI KLAUS ERICSSON,
MARIA KEINONEN

KUVITUSKUVAT ADOBE STOCK

J aksaminen työssä on yhteiskunnassa vakavassa kriisissä, eikä Puolustusvoimat osana yhteiskuntaa ole tältä ilmiöltä säästynyt. Puolustusvoimien valmiuden ja suorituskykyjen käytön tehostaminen on lisännyt merkittävästi upseerien työn kuormittavuutta jo useiden vuosien ajan. Lisääntynyt määrä sotilaallisia harjoituksia ja kertausharjoituksia yhdistettynä merkittävään upseerivajeeseen aiheuttaa kasvavassa määrin ongelmia työssä jaksamisen kanssa.

Upseeriliiton kyselyn tulosten perusteella useampi kuin joka toinen upseeri kertoo jaksamisensa heikentyneen viimeisen vuoden aikana. Kaikenkattavaa puolustusvoimallista ratkaisua työssä jaksamisen ja työstä palautumisen mahdollistamiseksi ei toistaiseksi ole kyetty kehittämään.

Johto-, suunnittelu- ja asiantuntijatehtävissä toimivien upseereiden työssä jaksamiseen liittyvät haasteet eivät johdu ainoastaan kokonaiskuorman merkittävästä kasvusta ja mainitusta upseeripulasta. Useat upseerit ovat kokeneet, ettei heidän omilla toimillaan ole työntekoon tai työmäärään mitään vaikutusta. Työn hallinnan tunteen katoamisen myötä työn mielekkyys katoaa ja työntekijä väsyä ja

lamaan tuu. Tämän tapahtuessa esimiesasemassa olevalle upseerille, sillä on merkittävä vaikutus myös alaisen työntekoon ja organisaation toimintaan.

Hyvän esimiestyön tunnusmerkkejä ovat työrauhan antaminen alaisille, työn tekemisen resursseista huolehtiminen, myös työntekijöiden riittävästä määrästä huolehtiminen. Ajantasaisilla työjärjestyksillä ja työntekijöiden tehtävänkuvauksilla ja niiden noudattamisella arvioidaan olevan valtava merkitys työn kuormittavuuden ja työssä jaksamisen näkökulmasta. Tutkimusten mukaan työn tulokset ovat pitkällä aikavälillä huomattavasti laadukkaampia ja tuntuvasti tuottavampia, mikäli työntekijöille suodaan rauha tehdä työtä. Työn tekeminen ei voi olla viikosta ja kuukaudesta toiseen vertauskuvallisesti pelkkää tulipalojen sammuttamista.

"Kiire on vain asenne" (Armi Ratia)

Puolustusvoimissa ja Rajavartiolaitoksessa on valmiudellisia työtehtäviä, missä mainittu kiire oleellisesti kuuluu toimintatapaan (standard operating procedures), joilla saavutetaan operatiivisten suunnitelmien ja valmiuden säätelyyn liittyvien käskyjen mukaiset tavoitteet.

Useat ammattisotilaat viihtyvät kiireisessä työssä, ja osa suorastaan tarvitsee kiireen kokemusta ollakseen aikaansaavia ja tehokkaita. Näissä tehtävissä palautumiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Valitettavasti täysin vanhentunut Puolustuslaitoksen virkamiesten työaikalaki vuodelta 1970 ei vastaa 2020-luvun asettamia vaatimuksia työnteolle erityisesti jaksamisen ja palautumisen suhteen. Kiirettä ja sen vaikutusta työn kuormittavuuteen on äärimmäisen haastavaa mitata esimerkiksi työilmapiirikyselyiden työkaluilla tai yksittäisellä kysymyk-

"Kiireen ja työtehtävien määrä oli hengästyttävä, alaisiani uupui, useampi irtisanoutui. Kun yritin vaatia jonkinlaista tahdin hidastamista, se kyllä ymmärrettiin hyvin esimiestasolla. Käytännön toimina se ei kuitenkaan konkretisoitunut kuin yksittäisinä muutoksina. Ne eivät pitkällä tähtäimellä enää auttaneet, koska iso kuva oli rikki.

Olin hyvin pian itsekini niin loppuun palanut, etten saanut enää aikaan myönteisiä muutoksia omassa organisaatiossani."

"Onko normaalia, että kalenterissa on jatkuvasti kolme kokousta päällekkäin, lähes joka päivä?"

Onko normaalia, että työntekijää tavoitellaan hänen lomallaan akuuttien työtehtävien vuoksi?"

Onko normaalia, että kun yksi siirtyy uuteen tehtävään ilman heti nimettävää seuraajaa, jaetaan hänen työtehtävänsä jäljelle jääneiden kesken?"

Nämä asiat eivät ole työssä jaksamista tukevia ilmiöitä, mutta niitä esiintyy organisaatiomme eri tasoilla enenevässä määrin."

sellä työmäärän jakautumisen suhteen, johon vastataan ainoastaan työntekijän omaan subjektiiviseen kokemukseen perustuen.

Onko jatkuva kiire sitten upseerien esimies- ja asiantuntijatyössä haitallista? Varmasti. Haitallinen jatkuva kiire ja sen aiheuttama kuormitus tuo mukanaan tehottomuutta ja vaikuttaa työssä jaksamiseen negatiivisesti lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.

Jokainen Puolustusvoimien työntekijä on varmasti havainnut joko itsessään tai ympärillään työn haitallisten kuormitustekijöiden aiheuttamaa kitkaa. Työntekijät oireilevat eri tavoin. Nukutaan huonosti, stressataan työaikana ja sen ulkopuolella, kiukutellaan tyhjistä, unohdellaan asioita, mikromanageroidaan, tunnetaan jatkuvaa riittämättömyyden tunnetta. Listaa osaa varmasti jokainen lukija jatkaa.

Vertauskuvallisesti kynttilä ei enää pala vain molemmista päistä, vaan koko kynttilä sulaa ympäristön kuumuudesta. Liiallinen työmäärä työaikaan nähden, epäselvyydet tehtävänkuvauksissa ja työjärjestyksissä sekä epärealistiset ja kohtuuttomat tavoitteet kuormittavat haitallisesti ja jatkuvasti erityisesti upseereita. Työ aiheuttaa jatkuvasti sellaista kuormitusta, joka heikentää fyysistä ja henkistä jaksamista.

Palautumisen odotetaan tapahtuvan automaattisesti, vaikka juuri siihen tulee kiinnittää huomiota ja aktiivisia toimenpiteitä. Pelkkä seuranta ja vuosittain tehtävät työilmapiirikyselyt eivät enää riitä työn kuormittavuuden arvioimiseksi ja henkilöstön työssä jaksamisen kehittämiseksi.

Puolustusvoimien henkilöstöpäällikkö on korostanut paikallisella tasolla tehtäviä toimia työolojen parantamiseen liit-

"Ympärilläni on paljon uupuneita upseereita, jotka eivät tunnista tai myönnä itselleen omaa tilaansa.

Tunnen myös väsymyksensä tunnistavia upseereita, jotka eivät ole ajaneet itseään vielä katkeamispisteeseen.

Liikkuvasta junasta pois hyppääminen on vaikeaa ja siinä voi samalla katkaista koipensa. On kuitenkin parempi hypätä itse kuin ajaa jyrkänteeltä ulos junan kyydissä."

tyen *Ruotuväen* haastattelussa marraskuussa 2022. Valitettavasti linjaorganisaatossa ongelma on usein se, ettei seuraavaksi ylempi taso usko ja hyväksy todeksi sitä, mitä alempana tapahtuu.

Vastuu on ylimmällä johdolla

Henkilöstövajeesta ja palautumismahdollisuuksien puuttumisesta johtuvia haasteita työkuorman ja työssä jaksamien suhteen ei ratkota perusyksikössä tai edes joukko-osastossa. Perustehtävien ohien on vuosien mittaan kertynyt ja periytynyt erilaisia oheistehtäviä, jotka lisäävät kokonaiskuormaa ja joiden vuoksi aidosti tärkeitä asioita ei ehditä pahimmillaan hoitaa edes tyydyttävästi. Ajatus työnteosta loppumattomaan tehtävälistaan perustuen kuulostaa uuvuttavalta ja sitä se varmuudella onkin.

Upseereilla on merkittävä puolustusvoimallinen vastuu oman työyhteisönsä työn kuormittavuuden sietämisen ja työssä jaksamisen kehittämisen osalta. Hyvin pian valmistumisen jälkeen upseereiden tulee huolehtia itsensä lisäksi oman työyhteisönsä ja alaistensa työssä jaksamisesta. Työn kuormittavuuden vaikutusta tulisi myös pyrkiä vähentämään ja omasta ja alaisten jaksamisesta tulisi huolehtia, mutta valitettavan monessa työyhteisössä tähän ei ole tarjolla tosiasiallisia keinoja vallitsevassa tilan-

teessa, varsinkaan paikallistasolla. Työilmapiirikyselyissä ja työpaikkaselvityksissä haasteita tuodaan esille, mutta keinot esiin nostettujen haasteiden ratkaisemiseksi puuttuvat. Tämä aiheuttaa suurta turhautumista esimiestehtävissä toimivissa upseereissa ja heidän alaisissaan.

Näiden tosiasioiden valossa henkilöstöstrategioiden ja juhlapuheiden sokeroidut korulauseet työhyvinvoinnista ja jaksamisesta kuulostavat valitettavan ontoilta.

Keinoja työssäjaksamisen kehittämiseksi

Laki puolustuslaitoksen virkamiesten työajasta tulee päivittää vastaamaan vuonna 2020 voimaan tullutta työaikalakia. Lainsäädännön kehittäminen mahdollistaisi ulospääsyn vallitsevasta pattitilanteesta neuvottelujen suhteen. Juridisen perustan ollessa kunnossa, kyettäisiin keskittymään toiminnan aitoon kehittämiseen myös työssä jaksamisen ja työn kuormittavuuden hallinnan suhteen.

Henkilöstömäärän kasvattaminen vastamaan aidosti Puolustusvoimien lakisääteisten ja lisäantyneiden tehtävien vaatimaa määrää tulisi olla työnantajan ja työtekijöiden yhteinen tavoite. Poliitisten irtopisteiden keräämisellä ja status quon ylläpitämisellä voitetaan aikaa, mutta ei saada kestävää

”Muistan, kun aikoinaan yleisesikuntaupseerikurssilla meille monesti toisteltiin mantraa: ´Nauttikaa viimeisestä kesälomasta, sillä sen jälkeen alkaa todellinen kiire´.

Tämä paljon mainostettu kiire ja työmäärän suuruus oli ikään kuin se vakio tai ihanne, johon meitä henkisesti kurssilla valmisteltiin. Ja tottahan se oli.”

ratkaisua. Samalla työn kuormittavuus pahenee ja työssä jaksaminen heikkenee entisestään.

Henkilöstöpäällikön peräänkuuluttamia toimia paikallistasolla työssä jaksamisen kehittämiseksi tulee tehdä ja niihin on olemassa tunnistettuja ja toimivia menetelmiä ja työkaluja. Koronapandemia opetti kovalla kädellä **joustavien työaika-
muotojen** käyttöä Puolustusvoimille. **Laajennetun etä- ja hajatyön** tulee olla mahdollista myös tulevaisuudessa.

Työntekijöiden **yksilölliset tarpeet** uran ja elämän eri vaiheissa pitää ottaa huomioon paremmin. Se mikä sopii yhdelle, ei välttämättä toimi toiselle, mikä on inhimillistä ja täysin ymmärrettävää. Elettäessä vuotta 2023 tulee hyväksyä, ettei esimiehen tai alaisen tarvitse olla jatkuvasti samassa tai vie-

reisessä toimistossa. Etä- ja hajatyön mahdollistavia työvälineitä ja järjestelmiä on kehitetty ja ylläpidetty pitkäjänteisesti vastamaan nykyaikaisen työnteon vaatimuksia. Joustavien työaika-
muotojen ja niitä tukevien järjestelmien ammattimaisella käytöllä kehitetään Puolustusvoimien työntekijöiden valmiuksia toimia osana sotilasliittoa, jossa tulevat yhteistyökumppanit ja työtoverit eivät välttämättä ole edes samalla mantereella. Johto- suunnittelu- ja asiantuntijatyötä ei voida kuvitella tehtävän yhdessä neuvotteluhuoneessa tai samassa maisemakonttorissa.

Meripalvelukokeilun aikana merivoimien valmiusaluksella käytössä ollut **valmiusvapaa** mahdollisti tehokkaasti viikon kestävästä valmiusvuorosta palautumiseen ja lisäsi kiistattomasti henkilöstön työssä jaksamista.

Vastaava mahdollisuus tulisi saada käyttöön ensisijaisesti sotilaallisen harjoituksen ja meripalvelun **työaikamerkintää kehittämällä**. Kaikista vähintään viisi vuorokautta kestävästä valmiusvuoroista- ja harjoituksista muodostuva valmiusvapaa olisi kokeilun arvoinen kaikissa Puolustusvoimien valmiusyksiköissä.

”Löysin onnekseni pätevän työpsykologin, joka on auttanut minua valtavasti. Tärkeintä on ollut tunnistaa työn rytmittämisen ja levon tärkeys jokapäiväisessä elämässä.

Työkuormituksen hallinta on vaatinut paljon oppimista, koska kyse on nimenomaan asennemuutoksesta. On ollut jopa kauhistuttavaa huomata, kuinka retuperälle oma arkeni oli valunut vuosien aikana, koska kaikki energia oli mennyt työtehtäviin.

On ollut myös herättävää havaita, miltä aidosti levännyt olo oikeasti tuntuu. Aivotkin tarvitsevat lepoa.”

"Viimein tuli se hetki, kun kamelin selkä katkesi. Moni viimeiseen saakka sinnitellyt saattaa tunnistaa sen olon, kun sydän hakkaa, henki ei kulje ja seinät kaatuvat päälle. Tuolloin havaitsin viimein, että tämä ei ole normaalia.

Soitin työterveyshoitajalle ja vaikka en osannut kuin sekavasti kuvailla olojani, hän ammattitaitoisena tunnisti heti avuntarpeen. Tuosta hetkestä lähti käyntiin toipumiseni, joka tulee luultavasti kestäämään lopun työuraani.

On hämmästyttävää, miten rajut fyysiset reaktiot stressistä aiheutui alkaen inihäiriöistä päätyen sotilaskunnan lähes täydelliseen romahtamiseen."

Pääesikunnan alaisten laitosten ja Puolustushaarojen esikunnissa voisi harkita kokeilua **nelipäiväisen työviikon** osalta. Mallissa normaalin viikon virastotyöaika (37h 15 min) tehtäisiin neljän työpäivän aikana kriisinhallintaoperaatioista tutun pitkän päivävuoron (extended dayshift) mallin mukaisesti. Tämä mahdollistaisi perheistään erillään asuvien upseereiden kokonaistyöajan tehokkaamman käytön ja parantaisi aidosti mahdollisuuksia palautumiseen sekä työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseen. Mahdollisen sotilaallisen liittoutumisen

"Minusta ei tule enää koskaan samalla tavalla työkykyistä, kuin olin ennen työuupumusdiagnoosiani.

Joudun lopun työuraani säätelemään kuormitustani itse ja itsekkäästi.

Teen tämän silläkin uhalla, että minua pidetään laiskana, kyyryttömänä ja haluttomana."

myötä myös yhteydenpito eri aikavyöhykkeillä oleviin esikuntiin ja yhteistyökumppaneihin helpottuisi esitetyssä mallissa.

Ongelmat on ratkaistava yhdessä ja ajoissa

Mikäli työssä jaksamisen kehittämiseen ja työn kuormittavuuden hallintaan olisi olemassa yksinkertaisia ja helppoja ratkaisuja, ne olisi varmasti jo tehty. Jatkuvan neuvottelun mallilla on pyrittävä löytämään yhdessä ratkaisuja. Nykyinen neuvottelutapa, tai lähinnä puutteet siinä, ovat saaneet valitettavasti asemasodalle tunnusomaisia piirteitä.

Tilanteen jatkuessa nykyisellään, tällä on vain ja ainoastaan negatiivinen vaikutus työssä jaksamiseen ja työn kuormittavuuden hallintaan. Tilanteen on kuitenkin muututtava, ennen kuin ajautumme tilanteeseen, josta ei ole enää paluuta.

Sitaattien lähde: Puolustusvoimien upseerit kirjoittajien haastatteluina.

Merivoimat valmiudessa 24/7/365

**Merivoimien valmius on kunnossa,
mutta meripalvelu vaatii kehittämistä**

TEKSTI VILLE VIITA

"Minulla oli mahdollisuus vierailla valmiusaluksella kolmen päivän ajan. Tutustuin meripalvelukseen, upseerin eri tehtäviin aluksella ja pääsin keskustelemaan miehistön kanssa."

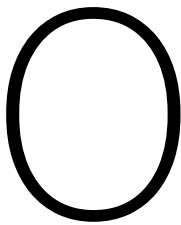

**"Tunnistustehtävä Itämerellä, kohteena venäläinen alus".
Valmiusalus lähtee toteuttamaan tehtävänsä.**

KUVA: JONI ILMANEN/PUOLUSTUSVOIMAT

Valmius rakennetaan hyvällä suunnittelulla. Valmiutta on säädelty viime vuosina ja työkuorma varsinkin Krimin hyökkäyksen jälkeen oli korkealla. Tällöin aloitettiin myös meripalvelun kehittämistyö.

len vakuuttunut siitä, että Suomessa on hyvä alueellisen koskettavuuden valvonnan (AKV) ja turvaamisen (AKT) kyky. Valmiusalus on toimiva valvonta-, johtamis- ja aselavetti. Kyky tunnistamiseen, tilannekuvan täydentämiseen ja torjuntaan on hyvä. Myös osaaminen kansainväliseen yhteistoimintaan on vahva ja läsnä jokapäiväisessä työssä. Yhteistyö kansainvälisten kumppaneiden kanssa sujuu mutkattomasti. Yhteistoiminta muiden Merivoimien yksiköiden ja vi-

ranomaisyhteistyö Rajavartiolaitoksen ja merenkulkuviranomaisten kanssa toimii hyvin.

Valmius ei ole vain vanavettä ja peräaaltoa

Valmiuden ylläpitäminen on kuormittavaa. Kiristynyt kansainvälinen tilanne on ollut jo pitkään uusi normaali. Valmiutta ja sen säätelyä on kuitenkin saatu rakennettua suunnitelmallisemmin. Tästä tulee henkilöstöltä hyvää palautetta. Vuosisuunnitelma valmiuden, harjoitusten, lomien, telakoinnin, huoltojen jne. osalta on toimiva ja alukset pääsevät usein itse osallistumaan suunnitteluun.

Meripalveluvuorokausi on pitkä. Henkilöstön määrä vaikuttaa siihen, kuinka monessa vaihdissa aluksen on mahdollista toimia. Usein päädytään kahteen vahtiin, jolloin puolet aluksen henkilöstöstä on kerrallaan vahtitehtävissä. Vapaavahdissa upseeri tekee myös hallinnollisia töitä. Meripalveluksen ohella on tehtävä myös normaalit perusyksikön ja työpisteen toimintaan liittyvät henkilökunnan ja varusmiesten hallintotyöt. Lepoaikaa tulisi jäädä riittävästi, mutta valmiusvelvoitteiden ja tiiviin harjoittelun vuoksi lepoaika voi jäädä vain 3–6 tuntiin vuorokaudessa.

AXEL AHORANTA/PUOLUSTUSVOIMAT

Komentosillalla on vahtihenkilöstöllä selkeät tehtävät ja vastuu aluksen turvallisesta kulusta.

Miinalauttojen aseistukseen kuuluva 12,7 mm:n ilmatorjuntakonekivääri "kovapanosammunnoissa".

Meripalvelun kuormitusta selvitetiin Upseeriliiton ja Päälystöliiton työssäjaksamisen kyselyssä vuonna 2021. Meripalveluvuorokausien aikana 14 tuntia tai sitä enemmän arvioi työskentelevänsä jopa 81 prosenttia upseereista ja 47 prosenttia opistoupseereista. 16 tuntia tai sitä enemmän arvioi työskentelevänsä 60 prosenttia upseereista ja 33 prosenttia opistoupseereista. Upseereista noin joka kymmenes arvioi työskentelevänsä 18 tuntia, opistoupseereista vain 5 prosenttia. Lähes 89 prosenttia upseereista ja 44 prosenttia opistoupseereista arvioi palautumisen meripalveluksesta kestävän 24 – yli 48 tuntia (eli vuorokaudesta jopa yli kahteen vuorokautteen).

Pitkän ryhmätyövaiheen jälkeen meripalveluun saatiin valmiusvapaan kokeilu. 7. Pintatorjuntaläivueen alukset Upinniemestä eivät olleet siinä valittavasti mukana. Keskusteluissa on kuitenkin hyvin samanlainen kulma kuin mitä olen puhunut 6. Pintatorjuntaläivueen henkilöstön kanssa. Meripalveluksen oikea tehty työaika ei vastaa työstä saatavaa 7,39 tuntimerkintää ja meripalvelurvausta.

Upseereille meripalveluvuorokausia tulee noin 100–140 vuodessa, vaikka aluksia kohden päästäisiin alhaisempiin lukemiin. Ei ole mitenkään tarkoitus eikä mahdollisuus tinkiä vuorokausista. Tulee

vaan saada sopiva ratkaisu, joka tuottaa myös palautumisaikaa. Vuorokauden tuntimäärän nostaminen 10 tunniksi saa paljon kannatusta. Myös siksi, että vapaa olisi mahdollista suunnitella ja toteuttaa. Meripalvelun uusi malli tulee olla yhdenvertainen kaikilla alusluokilla.

Toisella aluksella pääsin keskustelemaan brittiupseerin kanssa. Hänellä on oma alus Lähi-Idässä ja täällä Suomessa hän on komennuksella oppimassa merenkulkua talviolosuhteissa. Normaali meripalvelus menee hänellä kolmen kuukauden jaksoissa. Sen jälkeen on kolmen kuukauden palauttava jakso.

Henkilöstövaje nousee esille

Aluksella on tarkka hierarkia. Kaikkien tulee toimia yhteen. Kuitenkin kulttuuri on erittäin hyvähenkistä, reipasta ja luontevaa. Johtamiskulttuuri tuntuu hyvin ihmisläheiseltä. Henkilöstö osallistuu mukaan suunnitteluun. Päällikkö tekee päätökset ja vastuu on jakamaton. Erityisesti merenkulussa tämä näkyy. Jokainen upseeri tietää, että seuraaviin tehtäviin opitaan ja kenties joskus pääsen myös itse förstiksi ja päälliköksi.

Opistoupseerien poistuma aiheuttaa tarpeen ratkaista henkilöstöryhmien paikat. Haasteet henkilös-

Talvimerenkulussa navigoinnissa on haasteena jääkentän liikkuminen. Avoin "ränni" on houkutteleva, mutta ei välttämättä kulje oikean väylän päällä.

tön riittävyden osalta ovat samanlaiset kuin muissa puolustushaaroissa. Kadettikurssilta voidaan saada vuosittain alukselle 1–2 meriupseeria lisää, mutta se ei riitä.

Sain alusvierailuni aikana hyvän mahdollisuuden keskustella eri arvoisten upseerien kanssa. Henkilöstövaje tuntui olevan mielessä kovin monella. Tilanteeseen on saatu väliaikaista parannusta, kun aluksen henkilöstöä täydennetään talvikaudella muilta alusluokilta.

Vahtipäällikkyuden saaminen on kovan työn takana

Aluksella harjoitellaan ja koulutetaan koko ajan. Maavoimien upseerille koulutus on tuttu asia, mutta aluksella koulutus on hieman syvällisempää ja henkilökohtaisempaa.

Pääsin näkemään vahtipäällikkötutkinnon toteutusta ja arviointia. Toiminta komentosillalla on tiukkaa, mutta rauhallisen päättäväistä. Luutnantti auskultoi oikeuden toimia vahtipäällikkönä eri vaiheissa ja useammassa jaksossa. Viimeisen tehtävän jälkeen seuraa palautekeskustelu. Suoritettu vahtipääl-

likkötutkinto käydään läpi yksityiskohtaisesti. Luutnantti reflektoi omaa toimintaansa ja saa palautteen, tutkintoon osallistuneilta vahtipäälliköiltä, tutkinnon vastaanottajalta ja päälliköltä.

Hymy on herkässä, kun tutkinnon todetaan meneen hyväksytysti läpi. Oppiminen ja sen ohjaaminen aluksella on todella ammattimaista toimintaa.

Kadetit talvimerenkulkukoulutuksessa

Harjoittelujaksolla olevat kadetit ovat erittäin motivoituneita. Opiskelun into isolla aluksella näkyy. Tänne tullaan harjoittelemaan sillä asenteella, että jatkossa he ovat osa aluksen henkilöstöä.

Keskustelimme myös päivärahan tasosta. Opiskeluaikana saa asunnon ja ruoan, mutta verrattuna toisiin opiskelijoihin ei ole käytännön mahdollisuutta käydä muissa töissä. Päivärahan korotukselle on tarve. Erikoinen yksityiskohta on, että sukeltajana toimivalle kadetille puolitetaan sukellusraha. Lupaamme viedä terveiset puolustusministerille.

Kiitän Rannikkolaivastoa, alusten päälliköitä sekä miehistöjä mielenkiintoisesta ja avartavasta kokemuksesta talvisella Itämerellä. ■

Päällikön kolme pointtia

1 Suunnitelmallisuuteen ja toiminnan ennakoitavuuteen tulee jatkossakin panostaa ja mahdollisuuksien mukaan myös lisätä. Alusten ottaminen mukaan laivueen ja yhtymän vuosisuunnitteluun sitouttaa henkilöstöä ja lisää kokemusta omista vaikutusmahdollisuuksista työn sisältöön ja tapaan, jolla asetetut tavoitteet pyritään saavuttamaan mahdollisimman tehokkaasti.

Yhteinen suunnittelu lisää myös joustoa suunnitelmien muuttuessa, kun toiminnan tavoitteet on ymmärretty samalla tavalla organisaation kaikilla tasoilla.

2 Oman osaamisen kehittäminen on monella tapaa meriupseerin työn keskiössä. Upseerilta vaaditaan itseohjautuvuutta, aktiivisuutta ja ammattitajua, jotta oman osaamisen jatkuva kehittäminen ei jää päivittäisten työtehtävien jalkoihin. Jokaisen on jollain tasolla tehtävä itselleen suunnitelma siitä, kuinka välillä nopeallakin aikataululla vaihtuvien tehtävien osaamistavoitteet saavutetaan.

Esimiehen ja työnantajan on tuettava tätä mahdollistamalla riittävät henkilöstöresurssit osaamisen hallitun jakamisen ja siirtämisen mahdollistamiseksi.

3 Kansainvälisyys on osa normaalia toimintaa. "KV-katkaisinta" ei aluksella erikseen käännetä päälle. Käytössä olevat toimintatavat ja ammattikieli ovat hyvin pitkälti jo valmiiksi Nato-yhteensopivia. Yhteistyö on tälläkin hetkellä pitkälle vietyä ja esimerkiksi ruotsalaisalusten kanssa toteutettavat harjoitukset ja tiedonvaihto eivät juuri poikkea siitä miten ne toteutettaisiin pelkästään suomalaisten alusten välillä.

AXEL AHORANTA/PUOLUSTUSVOIMAT

Suomen talvista rannikonavigointia tullaan opiskelemaan ulkomailta.

Upseerin työ, perhe ja parisuhde

Upseerien urat ja perheet sekä unelmat ja kokemukset niistä ovat monenlaisia.

Upseerin työn vaikutukset perheen ja sen jäsenten hyvinvointiin riippuvat työnantajasta, upseerista ja perheenjäsenistä. Hyvinvointia tukevat vuorovaikutus, riittävät resurssit, ennakoitavuus, joustavuus ja jaksamista tukevat suhtautumistavat.

TEKSTI SINI RANTAKARI

Perhe voidaan nähdä huoltopisteenä, joka mahdollistaa työnteon, tai työ voidaan nähdä keinona mahdollistaa perhe-elämä. Työtä ja perhe-elämää voidaan pitää myös toisistaan erillisinä elämänalueina, jotka eivät vaikuta toisiinsa. Toisaalta niiden välinen suhde voi muodostua kilpailuksi, jossa menestys toisella elämänalueella merkitsee väistämättä uhrauksia toisella.

Perhe- ja työelämä voivat myös täydentää toisiaan niin, että toisella elämänalueella täyttymättömät tarpeet täyttyvät toisella. Työn ja perheen välisessä suhteessa voi siirtyä sekä myönteisiä että kielteisiä asioita suuntaan ja toiseen. Taitojen, voimavarojen, itsearvostuksen ja suhteiden vaikutuksen siirtymistä työstä perhe-elämään tai päinvastoin kutsutaan keskinäiseksi rikastuttamiseksi.

Monissa perheissä arvostetaan upseerin ammatin tuomaa taloudellista vakautta, selkeitä etenemismahdollisuuksia ja sosiaalisia verkostoja. Upseerin ammatti on voinut mahdollistaa perheelle erityisiä kokemuksia ja yhteisistä arvoista nousevia merkityksiä. Upseerin työtehtävien mielekkäisyys ja sopiva haasteellisuustaso vaikuttavat myönteisesti kotona asti. Perheessä upseerit voivat oppia keskustelu-, tunne- ja priorisointitaitoja, joista on hyötyä myös työelämässä. Samalla johta-

jakoulutuksessa opittu voi tukea puolisona ja vanhempana kasvamisessa.

Läsnä- ja poissaolot

Yleisimmät upseerin ammattiin liittyvät perheen hyvinvointia haastavat tekijät ovat upseerin runsaat poissaolot ja kuormitus. Aika on rajallinen resurssi, jota tarvitaan läheisten kanssa vietettäväksi, lepoon ja virkistykseen. Erityisen haastava on vaihe, jossa yhdistyvät pienten lasten vanhemmuus ja upseerin runsaat poissaolot. Pahimmillaan ajan ja jaksamisen riittämättömyys johtavat kuormitustilaan, joka heikentää kokemusta omista vaikutusmahdollisuuksista, kykyä asettua toisen asemaan ja kykyä säädellä tunteita.

Upseerien parisuhteiden hyvinvointia näyttävät uhkaavan kahdenlaiset tilanteet: Sellaiset, joissa jompikumpi puolisoista ei selviä riittävän hyvin yksin, ja sellaiset, joissa toinen puolisoista selviää liiankin hyvin yksin eli lakkaa tarvitsemasta kumppaniaan. Näitä asetelmia mutkistaa työ, joka säännöstelee erillään ja yhdessä olon määrää puolisoiden tarpeista riippumatta.

Työnantajan kannattaa huomioida perhesuhteiden merkitys osana upseerin hyvinvointia ja antaa tukensa niiden hoitamiseen esimerkiksi henkilöstöhallinnon ja työterveyshuollon keinoin.

Joissain tapauksissa voi ottaa perhettä mukaan tutustumaan upseerivanhemman ja -puolison työhön. Kotona sitten tiedetään ja ymmärretään paremmin missä se "isi" tässä tapauksessa viikot on.

Osa upseereista kokee työnsä joustavana, mikä mahdollistaa erilaisia opiskeluihin, työhön, kotiin ja lapsiin liittyviä vastuiden vuorotteluita. Vuorottelukokemusten merkitys säilyy usein suurena vuosien ajan. Joustojen käyttämiseen voi kuitenkin sisältyä myös pelkoa niiden aiheuttamista seurauksista uralle. Joustot perhetilanteen niin vaatiessa sekä etätömahdollisuudet koetaan tärkeinä, jopa parisuhteita pelastavina tekijöinä.

Ennakoitavuus ja ennakoimattomuus

Runsaiden poissaolojen kielteistä vaikutusta perheeseen vähentää niiden ennakoitavuus. Useimmissa upseerien perheissä suunnitellaan tulevaa merkitsemällä kalenteriin työstä johtuvat poissaolot ja suunnitteleamalla muu ajan käyttö kaikkien perheenjäsenten tarpeet huomioiden. Yhteisten päätösten merkitys korostuu tilanteissa, joissa vaikutusmahdollisuudet ajankäyttöön, työpaikan sijaintiin ja tulevaan ovat rajatut.

Toisaalta upseerilla voi olla päiviä tai jopa vuosia kestäviä tehtäviä, jotka edellyttävät jatkuvaa lähtövalmiutta ja samalla myös puolisolta jatkuvaa valmiutta upseerin päivystystehtäviin lähtemiseen. Toi-

nen ennakoimattomuutta aiheuttava tekijä ovat siirrot. Vaikeinta on niiden siirtojen hyväksyminen, joiden perusteita ei saa tietää tai ei ymmärrä. Haastavan komennuksen sietämistä helpottaa tilanteen väliaikaisuus. Ennalta ei voi kuitenkaan tietää, tuoko seuraava siirto helpotusta.

Perheen näkökulmasta Puolustusvoimilla on usein lähimpien esimiesten kasvot. Kuulluksi tuleminen sekä kokemukset joustamisesta ja omista vaikutusmahdollisuuksista lisäävät sekä upseerin että perheen hyvinvointia, kykyä joustaa ja sitoutumista työnantajaan.

Ura, perhe vai molemmat?

Suuri osa upseereista keskustelelee ammatinsa vaikutuksista perhe-elämään jo seurusteluaikana. Tietoinen päätös sitoutumisesta sekä puolisoon että hänen ammattiinsa on ollut monelle puolisolle yksi tärkeä kannatteleva asia raskaissa vaiheissa. Tietoa upseerin urasta, sen tarjoamista vaihtoehdoista ja upseerin vaikutusmahdollisuuksista uraansa voi olla kuitenkin vaikea saada.

Upseeri ei ole enää aina perheen paremmin ansaitseva tai vaativampaa työtä tekevä aikuinen. Mo-

SUURI OSA UPSEEREISTA KESKUSTELEE AMMATTINSA VAIKUTUKSISTA PERHE-ELÄMÄÄN JO SEURUSTELUAIKANA.

TIETOINEN PÄÄTÖS SITOUTUMISESTA SEKÄ PUOLISOON ETTÄ HÄNEN AMMATIINSA ON OLLUT MONELLE PUOLISOLLE YKSI TÄRKEÄ KANNATTELEVA ASIA RASKAISSA VAIHEISSA.

nissa perheissä upseerin työ silti määrittelee puolison työhön käytettävissä olevan ajan ja jaksamisen. Joissain tilanteissa työn vaatimukset ovat johtaneet parisuhteen päättymiseen. Toiset ovat luopuneet ylempille virkaurakursseille hakeutumisesta perheen vuoksi.

Tutkimuksessa erottui ryhmä, joka kyseenalaistaa työn ja perheen välistä joko-tai-asetelmaa. Tässä ryhmässä puoliset olivat kantaneet suurempaa vastuuta kodin- ja lastenhoidosta, mutta myös upseerit olivat käyttäneet muita enemmän perhevapaita. Apua tukiverkostoilta saatiin ja palkattua apua käytettiin keskimääräistä enemmän. Upseeri oli käynyt YE-kurssin lähes puolessa ryhmän perheistä. Ehkä näissä perheissä on löydetty keinoja, jotka ovat mahdollistaneet sekä upseerin uraan että perhe-elämään sitoutumisen, sillä ensiperheiden osuus ryhmässä oli 90 prosenttia.

Erityisen haavoittuvia työstä johtuville muutoksille ovat yksinhuoltajaupseerit, joilla työpaikan siirtäessä tai pitkien kurssien kohdalla ainoa mahdollisuus on muuttaa lapsen tai lasten kanssa. Työnantajan määrittelemällä paikkakunnalla on luotava verkostot, jotka mahdollistavat työnantajan määrittelemät opiskelu- tai työajat. Toisaalta upseeripariskunnat lapsineen voivat joutua kohtuuttomiin tilanteisiin palveluspaikkakuntien vaihtuessa tai kun tietoa seuraavista komennuksista ei vielä ole.

Kuka jaksaa?

Pitkään upseerin kanssa parisuhteessa eläneiden puolisoitten haastatteluissa nousi esiin monia jaksamista ja selviytymistä edistäviä suhtautumistapo-

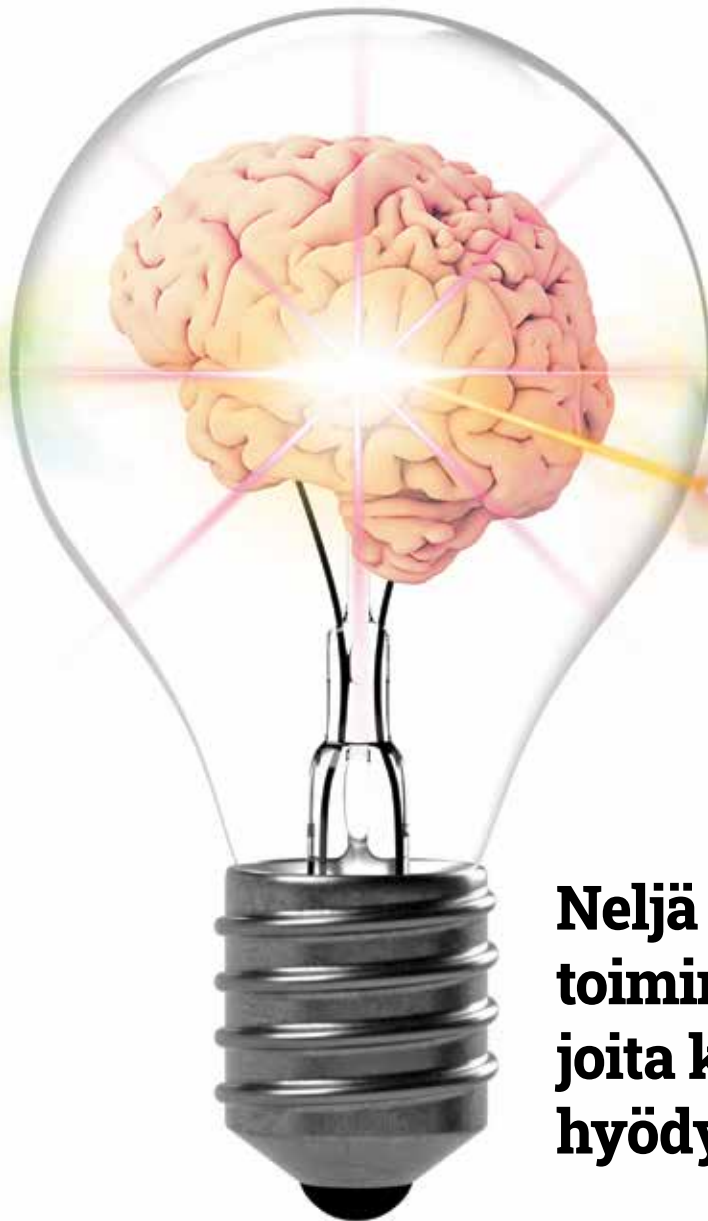
Upseerin työhön liittyvät työpaikan siirrot ja pitkät kurssit kaukana kotoa kuormittavat etenkin yksinhuoltajia ja niitä perheitä, joissa on pieniä lapsia.

ja: Muutoksia pidetään elämään kuuluvina tapahtumina. Vastoinkäymiset nähdään oppimismahdollisuuksina. Kaikissa tilanteissa nähdään erilaisia ratkaisuja ja vaihtoehtoja. Nykyhetkestä voidaan suunnata katse myös tulevaan. Pidetään huolta omasta ja perheenjäsenten fyysisestä ja psyykkisestä toimintakyvystä. Pyydetään apua tarvittaessa niin perheen sisällä kuin ulkopuoleltakin.

Vuorovaikutuksella on suuri merkitys olosuhteiden, tarpeiden ja ajatusten muuttuessa. Kokemukset toisen ymmärtämisestä, omista vaikutusmahdollisuuksista ja yhteisistä päätöksistä edellyttävät keskustelua myös vaikeista aiheista. Samaan aikaan jaksamista tukee myös myönteisen näkeminen ja siitä puhuminen. ■

Kirjoittaja Sini Rantakari on pari- ja perhepsykoterapeutti, kouluttajapsykoterapeutti, upseerin puoliso. Hän on tutkinut upseerin työ- ja perhe-elämän välistä suhdetta haastatteleamalla upseerien puolisoita sekä upseereille suunnatulla kyselyllä. Tutkimukseen osallistui 16 puolisoa ja 393 upseeria. Tuloksista ilmestyy kuluvan vuoden aikana kirja *Upseerin rinnalla – työn ja perhe-elämän suhde upseeriperheissä*.

Käytä alapestesi aivoja oikein

**Neljä aivojen
toimintaperiaatetta,
joita kannattaa
hyödyntää**

Esikuntatyöntekijällä ja metsästäjä-keräilijällä on edelleen paljon yhteistä; samanlaiset aivot. Ihmisaivot eivät kehity ympäristön, kulttuurin tai teknologian tahdissa. Ne on optimoitu yli 10 000 vuoden takaisin olosuhteisiin.

TEKSTI **INKA VENHO-KORTELAINEN**

KM, aivotutkimukseen ja tiedon visualisointiin perehtynyt käyttäytymistieteilijä, pedagogi ja reservin kapteeni. Työskentelee pohjoismaisen puolustusyhteistyön erityisasiantuntijana Pääesikunnan suunnitteluosastolla. Oma palautuminen työuupumuksesta on vielä kesken.

Mihin ihmisaivoja enää tarvitaan? Esimerkiksi muisti ja nopea tiedon prosessointi sujuu koneelta yli-inhimillisesti. Aivoilta vaaditaan monimutkaisempaa ajattelua koneiden kehittyessä; empatiaa, tilannetajua ja luovuutta. Työ on muuttunut epäruutiinomaisemmaksi. Kohtaamme yhä useammin poikkeustilanteita, joissa ei ole selkeitä prosesseja tai valmiita vastauksia.

Esikuntatyöntekijän tärkein pääoma on ajattelukapasiteetti. Hän hahmottaa kokonaisuuksia, muistaa, muokkaa tietoa ja ottaa asioita haltuun. Hän säätää ohjeita ja muuttaa jatkuvasti omaa toimintaansa niiden pohjalta. Tehtävien ja työajan rajaaminen, informaation hallinta ja ennakoimattomat tilanteet vaativat toimivia työn tekemisen rakenteita.

Aivot toimintoja, niiden rajoitteita sekä kuormittumisen ja palautumisen tasapainoa täytyy huomioida nykyistä enemmän. Kiinnitämme huomiota fyysiseen ergonomiaan, mutta aivoergonomian huomioiminen on vasta alkutekijöissään. Jos työn sujuvoittaminen jätetään työntekijän vastuulle, vaikutetaan seurauksiin, ei syihin. Kun työyhteisö sitoutuu toimenpiteisiin, vaikutetaan työn tekemisen tapoihin.

Aivot ovat niin ihmeelliset, ettemme varmaan koskaan pysty ymmärtämään niitä täysin. Paitsi että todennäköisesti pystymme, koska aivot ovat niin ihmeelliset. Jotta esikuntatyöntekijä pystyy parhaimpaansa, tarvitaan ymmärrystä aivoergonomiasta. Ja jotta ymmärretään aivoergonomiata, tarvitaan perustietoa aivojen toimintaperiaatteista.

1. Muovautuvuusperiaate: Aivojen rakenne muokkautuu toiminnan perusteella

Aivot muovautuvat koko elämän ajan. Aivojen rakenne muokkautuu toiminnan perusteella. Kalloon ei mahdu loputtomasti hermosoluja ja niiden välisiä yhteyksiä. Muovautuvuus on aivojen ominaisuus, jonka avulla tilaa voidaan käyttää parhaalla tavalla olosuhteiden muuttuessa. Hermosolut muodostavat verkostoja, joissa yhteyksiä syntyy ja poistuu koko ajan.

Oppiminen tarkoittaa sitä, että toistuvasti käytössä olevat yhteydet vahvistuvat ja tarpeettomat tuhoutuvat. Esimerkiksi sormiesi liike näppäimistöllä ei enää edellytä pohdintaa. Ja todennäköisesti olet unohtanut ensimmäisen pankkikorttisi pin-koodin jo vuosikymmeniä sitten.

Aivot sopeutuvat annettuihin haasteisiin. Ne muovaavat resurssiaan olosuhteiden vaatimusten

perusteella. Jos jotain tarvittavaa ei ole, sitä valmistetaan. Kännykkä, joka vuosikymmenet toistensa perään kykenisi muokkautumaan tarpeiden mukaan, odottaa vielä tuloaan. Jos hardware-koneistosta poistetaan puolet, se lakkaa toimimasta. Jos aivoista poistetaan puolet, jäljelle jäänyt aivopuolisko luo uudet kytkennät hoitamaan puuttuvat toiminnot. Aivot ovat liveWARE-laite. Ne konfiguroivat omia virtapiirejään.

Aivot pystyvät kompensoimaan vahvistamalla toimintoja muilla alueilla. Esimerkiksi vamman tai vaurion aiheuttamaa toimintahäiriötä voidaan paikata toisen alueen toiminnoilla. Puuttuvia aisteja voidaan korvata toisella. Näkökyvyttömän näköaivokuori hyödyntää muiden aistielimien tuottamaa dataa. Näköaivokuoren valtaus on suurinta syntymäsokeilla, hillitympää varhaislapsuudessa sokeutuvilla ja vähäisintä myöhäisellä iällä näkönsä menettävillä. On siis olemassa aikaikkuna, jolloin aivojen muovautuvuus on tehokkainta. Mutta ihmisen aivojen kyky muovautua säilyy koko eliniän. ”Jokainen voi halutessaan ryhtyä omien aivojensa kuvanveistäjäksi” kuten hermoston rakenteen tutkimisesta vuonna 1906 Nobel-palkittu neurotieteilijä **San-tiago Ramón y Cajal** sen sanoi.

Aivojen muovautuvuusperiaate kannattaa ottaa huomioon, kun kerta toisensa jälkeen annat keskeyttää itsesi, sähellät montaa asiaa yhtä aikaa tai tingit nukkumisesi määrästä. Aivot muokkautuvat sen mukaan mitä sinä teet. Älä menetä keskittymiskykyäsi! Vaali taitoasi nukahtaa ja nukkua sikeästi, sillä aivosi tarvitsevat unta puhdistuakseen. Ovatko tapasi toimia ja työskennellä aivojen optimaalisen toiminnan kannalta järjeviä ja hyödyllisiä?

2. Automatisoitumisperiaate selittää asiantuntijuuden kehittymistä

Opittu toiminta säästää tietoisuuden kapasiteettia muuhun toimintaan. Kun pyöräillessäsi keskityt kiiwaasti pysymään pystyssä, on melko mahdotonta säätää samalla vaihteita, näyttää suuntamerkkiä ja tarkkailla muuta liikennettä. Kun aivot oppivat hoitamaan pystyssä pysymisen ja polkemisen niitä sen kummemmin ajattelematta, voit kiinnittää huomiota myös upeisiin maisemiin ja reittivalintoihin.

Automatisoitumisperiaate selittää asiantuntijuuden kehittymistä. Mitä enemmän automatisoituneita taitoja ja osaamista tehtävästä kertyy, sitä enemmän kognitiivista kapasiteettia on käytettävissä tehtävän vaativimpiin osiin. Kapasiteettia vapautuu

Esikuntatyöntekijän tärkein pääoma on ajattelukapasiteetti.

laajan kokonaisuuden hallintaan. Sille lieenee syynsä, että ensimmäinen tehtävä heti kadettikursin jälkeen ei ole Pääesikunnassa.

Aivot voivat toimia sellaisella vauhdilla ja tarkkuudella, johon tietoinen mieli ei pysty. Esimerkiksi pesäpallon lähtönopeus jopa 150 kilometriä tunnissa jättää keskikenttäpelaajan aivoille vain muutama sekunnin kymmenesosan aikaa reagoida. Siinä ajassa on tuotettava monimutkainen liikesarja, jos mielihäly napata kopin. Sinun aivosi todennäköisesti napauttaa kantapäsi yhteen ennen kuin ehdit edes ajatella kun ”Asento!” kajahtaa. Tietoisuus on jäänyt kauas taakse myös erikoisjäkäkarin aseksittelystä, jos häntä kohti ammutaan.

Automatisoitumisperiaatetta kannattaa hyödyntää. Jos joudut tekemään SAP:ssa sairauspoissaoloilmoituksen vain kerran tai pari vuodessa, on ihan ok, että löydät sen sieltä ’Lomakkeet’-välilehdeltä vasta sitten kun olet ensin etsinyt sitä ’Työaika ja poissaolot’ -välilehdeltä. Mutta jos joudut muistelemaan TUVE-korttisi koodia joka kerran kun kirjaudut koneelle, se muodostuu rasiitteeksi.

"VOIMAVAROJA EI KANNATA KULUTTAA TURHIKSI KOETTUIHIN TYÖTAPOIHIN TAI KOKONAISUUDEN KANNALTA TARPEETTOMIIN TYÖTEHTÄVIIN."

Työnjohdollisena esimiehenä voit hyödyntää automatisoitumisperiaatetta esimerkiksi niin, että toimitte sovituuilla jo tutuiksi tulleilla tavoilla. Säästä asiantuntijoidesi aikaa ja ajatuksia. Toteuttakaa toistuvat palaverit tiettyyn aikaan tietyllä kaavalla. Viikoittain päivitettävät listat ja taulukot kuten myös niiden sijainnit kannattaa pitää samoina. Päivittäisessä rutiinityöskentelyssä on tuhlausta käyttää aikaa etsimiseen tai asian ytimeen pääsemiseksi.

Sähköpostiviesteistä on muodostunut keskeinen johtamisväline. Niiden käsittely vie ison osan päivittäisestä työajastamme. Hyödynnätkö Outlookin toimintoja tehokkaasti? Luo niiden avulla itsellesi toimivat menettelytavat, jotka vastaavat nykyisen työelämän vaatimuksia. Toistuvista tavoista muodostuu rutiineja.

Kiinnitä huomiota sähköpostiviestiesi laatuun. Jo aliupseerikoulussa opitut hyvän sotilaskäskyn elementit pätevät myös tässä; hyvä sähköpostiviesti on selvä, lyhyt ja yksinkertainen. Laadimme strukturoituja asiakirjoja PVAH-portaaliin, mutta sorrumme kirjoittamaan sähköpostiviestin kuten pikaviestin Skypellä tai Jabberilla. Epämääräiset tehtävänannot sähköpostilla turhauttavat.

Kuten asiakirjoja, niin sähköposti- kuin pikaviestiäkin voidaan joutua käyttämään tausta-aineistona oikeudenkäynnissä. Oikeus luottamukselliseen vies-

tintään on turvattu Suomen perustuslaissa, mutta tuota oikeutta voidaan rajoittaa joidenkin rikosten tutkinnassa tai esimerkiksi opintoihin liittyvissä oikeuspuhutyöasioissa MPKK:lla. Ja vaikka viestejäsi ei käytettäisikään todisteena, on todennäköistä, että viestejäsi lähetetään edelleen. Kirjoita siis niin, että ammattitaitosi näkyy. Parhaimmillaan voit siten myös vähentää viestien määrää.

Automatisoitunutta tapaa ei voi oppia pois vaan sitä on muokattava tai sen tilalle täytyy oppia jotain muuta. Tupakoinnin lopettaneet tai makeanhimon taltuttaneet sen hyvin tietävät. Voimavaroja ei kannata kuluttaa turhiksi koettuihin työtapoihin tai kokonaisuuden kannalta tarpeettomiin työtehtäviin. Jotta asiantuntijat voisivat keskittyä huippusuoritukseensa, sen vaatimaan rentouteen ja terävyyteen, on työssä oltava mahdollisuudet hyvin toimivien työtapojen muodostumiselle. Koska tietoisien kognition resurssit ovat rajalliset, on automatisoitumisella tärkeä rooli siinä, miten selviydymme monimutkaisista tilanteista.

3. Ennakointiperiaate: Ennakointi tarkoittaa myös varautumista

Metsästäjä-keräilijän aivomme ovat jatkuvasti hereillä. Aivot päättelevät, mallintavat ja laskevat, mitä kohta tapahtuu. Ne suunnittelevat valmiiksi tilanteisiin sopivia toimintamalleja.

Aistihavainnot saavuttavat verrattain harvoin tietoisuutemme, jotta tietoisella tiedonkäsittelyllä olisi paras mahdollinen kapasiteetti käytössään. Emme esimerkiksi jatkuvasti rekisteröi ilmanpainetta ihollamme tai kiinnitä huomiota muuttumattomaan lämpötilaan tai ilmanvirtaukseen. Mutta havahdumme huomaamaan, jos jotain tapahtuu. Vain harvoin pääsee hiipimään keskittyneen kollegan selän taakse lähietäisyydelle niin ettei hän huomaa.

Aistisi huolehtivat sinusta vaikka tietoisesti keskityisit johonkin ihan muuhun.

Tämä aiheuttaa häiriöitä, kun työskentelemme yhdessä. Kollegoiden keskustelut ja työkaverin koneen Skypeen soittoaani katkaisee ajatuksemme, vaikka tiedämme ettei noista äänistä tarvitse välittää. Hyvä keskittyminen on harjoiteltavissa oleva ominaisuus. Se edellyttää keskinäistä luottamusta työyhteisössä. Ympäristö, jossa joutuu olemaan jatkuvasti varuillaan, ei mahdollista työtehtävään uppoutumista.

Virtaus- eli flow-tilassa aivojen etuotsalohkon alueista osa on vähemmän aktiivisia. Etuotsalohko hallitsee monimutkaisia kognitiivisia prosesseja, kuten muistia, suunnittelua ja päättelyä. Virtaustilassa keskittymistä ei häiritse tietoisien pohdinnan löpötely (Kannattaisiko ensi kerralla sanoa se jotenkin toisin? Mitäköhän tuokin ajatteli, kun sillä oli sellainen ilme? Muistinko laittaa lieden pois päältä?).

Ennakointi tarkoittaa myös varautumista. Aseta käsiteltäessä taistelussa lipas pyritään vaihtamaan aina ennen edellisen lippaan patruunoiden loppumista, esimerkiksi tulitustauon aikana tai ennen rynnäkköä. Patruunatilannetta täytyy seurata aktiivisesti. Asiantuntijatehtävässä palautumisosaamiseen kannattaa kiinnittää huomiota ennen uupumista, esimerkiksi jo rekrytoinnin tai ainakin kehityskeskustelun yhteydessä. Voimavarojen tilannetta täytyy seurata aktiivisesti. Asiantuntija, jonka nukumisessa on pitkäkestoisia häiriöitä, tulee saattaa työterveyshuollon piiriin heti tilanteen salliessa.

4. Sosiaalisuusperiaate: Jokaisen aivot ovat monisäikeisessä vuorovaikutusverkostossa toistensa kanssa

Planeettamme pinnalla kulkee kahdeksat miljardit ihmisaivot. Jokaisen aivot ovat monisäikeisessä vuorovaikutusverkostossa toistensa kanssa. Voimme pitää lajimme saavutuksia muuttuvan megaorganismien aikaansaannoksina. Aivomme ovat sosiaalisesti virittyneet. Laajoja aivoalueita on omistettu toisten ihmisten tuottamien ärsykkeiden prosessointiin. Tässäkin on kyseessä yksi metsästäjä-keräilijän henkiinjäämiskeinoista. Ne geenit jatkavat elämää, joiden kantaja on sosiaalisesti taitava. Yhteisöstä eristetyt ovat omillaan.

Antropologian kannalta varhaisin merkki sivistyksestä eivät ole alkeelliset työkalut eikä ravinnon valmistukseen liittyvät jäänteet. Varhaisin merkki sivistyksestä on murtumasta parantunut reisiluu. Koska eläin, jonka reisiluu murtuu, todennäköisesti kuo-

"PIDÄ HUOLTA ASIANTUNTIJASI KOGNITIIVISESTA RESERVISTÄ JA RESILIENSISTÄ, JOTTA ET HUKKAA RESURSSIASI."

lee verenhukkaan, tulehdukseen, nälkään, janoon tai petojen hampaisiin ennen kuin luu paranee. Murtumasta parantunut reisiluu kertoo siitä, että joku on pitänyt loukkaantuneesta huolta ja suojellut tätä. Toisen auttaminen on sivilisaation lähtökohta.

Työelämässä hyvinvointiin liittyy joukkoon kuuluminen tunne. Tiimityön tekeminen on parhaimmillaan aikaansaavaa ja hyödyllistä. Yhteisöllisyys on voimavara, jota kannattaa vaalia. Yhteistyötä täytyy fasilitoida, eli yhteistoimintaa ja ryhmäprosesseja pitää suunnitella. Tietotekninen viestittelykulttuuri ei korvaa fyysistä läsnäoloa. Videopuhelukaan ei korvaa kasvokkain tapaamista, koska iso osa kehonkielstä jää piiloon. Väärinymmärryksen riski on suuri. Inhimillisen kohtaamisen voimaa ei kannata aliarvioida. Vuosittainen TIP-purku ja parantamissuunnitelman tekeminen ovat kuin laastari amputaatiolle, jos muulloin ei ole mahdollisuutta yhdessä tekemiselle ja aikaa työn tekemisen tapojen kehittämiseksi ei löydy.

Pidä huolta alaisistasi ja asiantuntijoistasi

Asiantuntijaorganisaatiossa esimiehen ei tarvitse ottaa kantaa kaikissa substanssiin liittyvissä asioissa. Esimiehen kannattaa tarjota suojausta, puskureita, sparrausta, suodattimia ja tukea.

Ota käyttöön 'kolmen ärrän muistisääntö': pidä huolta asiantuntijasi kognitiivisesta reservistä ja resilienssistä, jotta et hukkaa resurssiasi. Kognitiivisella reservillä tarkoitetaan aivojen kykyä ylläpitää normaaleja tiedonkäsittelyn toimintoja kuormituksen vaikutuksista huolimatta. Resilienssi viittaa toimimisen taitoihin, joita tarvitaan, kun kohtaamme kuormittavia tilanteita.

Esikuntatehtävissä työskentelevien pysymistä turvallisen työn tekemisen rajoissa auttavat yksinkertaiset keinot. Reserviä pitää jäädä haastavia ja ennakoimattomia työtehtäviä varten.

Opi lisää siitä, miten voit huoltaa aivojasi ja kehittää työnteon käytäntöjä koko työyhteisön parhaaksi PVMoodlen verkkokurssilla 'Aivojen esikuntaopas (AIVOPAS)'. ■

Kaikkiin sähkötekniisiin ja viestiliikenteen haasteisiin ei aina löydy valmista ratkaisua kaupan hyllyltä. Silloin tarvitaan asiantuntemusta, kokemusta ja ammattitaitoa.

Kuvassa Comrod DC/AC 2000W invertteri vaativaan tehonsyöttöön. Tämän ja monet muut ratkaisut löydät Milconista.

MILCON

Valmis vaativien kumppaneiden haasteisiin

milcon.fi | 010 239 2170
Ruutanakorventie 2, 33960 Pirkkala

Oikeudellisuus ja oikeudenmukaisuus haittatapahtumissa

Turvallisuuskriittisillä toimialoilla toimintaan kuuluvat riskit vaara- ja vahinkotilanteista, mutta niitä voidaan hallita ja niistä voidaan oppia. Näin voidaan paremmin ennakoivasti tunnistaa vaaratilanteita ja luoda tehokasta turvallisuuskulttuuria.

TEKSTI **VELI-MATTI HEINIJO**KI

Everstiluutnantti evp.
Turvallisuusasiantuntija

Vaara- ja vahinkotilanteista käytetään tässä artikkelissa käsitettä **haittatapahtumat**, jos tarkkuus ei muuta edellytä. Kohdistuessaan asiakkaisiin tai muuten toimintaan sidoksissa oleviin, haittatapahtumat heikentävät organisaatiomielikuvaa, nakertavat luottamusta ja aiheuttavat merkittäviä taloudellisia tappioita. Äärimmäisen harvoin turvallisuuspoikkeama palvelussa tai prosessissa johtaa uuteen innovaatioon.

Jokaisen organisaation etu on vähentää turvallisuuspoikkeamien ja haittatapahtumien määrää. Toisilla organisaatioilla se on tavoite, johon aktiivisesti pyritään ja toisilla se on toive, jota voi tavoitella perinteisin työnjohdollisin toimenpitein. Jos valitaan aktiivinen ote vaara- ja vahinkotapahtumien vaikutusten minimoimiseen, voidaan nähdä kaksi vaakakuppia tapahtumien punnitsemiseksi.

Perinteinen malli on tapahtumiin reagointi, ja punnukset ovat kuvassa vahvasti vasemmalla. Perinteisiä reaktiivisen mallin toimenpiteitä ovat:

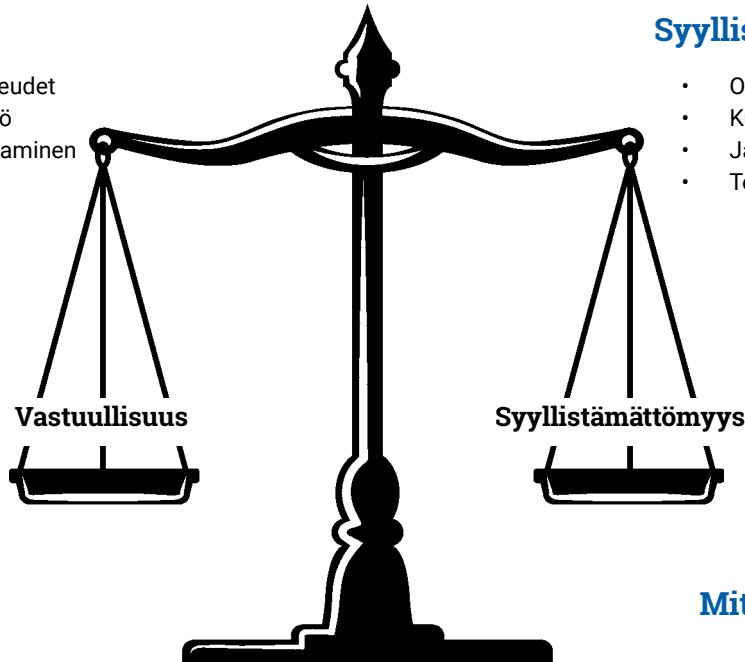
- Tehostetaan valvontaa, kirjaamista ja tilastointia.
- Kattavien käyttö- ja turvallisuusohjeistojen avulla pyritään ohjaamaan ihmisten toimintaa ja valintoja eri tilanteissa.
- Vahinkotutkinta kohdistuu kysymykseen – Onko ohjeita noudatettu -?
- Jos ohjeissa on puutteita, niin ratkaisu on ohjeiden tarkennus ja lisäohjeet.
- Pyritään löytämään vastuullinen henkilö-tapahtuman taustalla ja määrittämään sellaiset seuraukset, joiden avulla uskotaan tapahtumien toistumisen estyvän.
- Kuka on vastuussa ja kuka korvaa mahdolliset vahingot?

Oikeudenmukainen toimintakulttuuri

Reilu peli

Vastuullisuus

- Asiakkaan oikeudet
- Anteeksipyyntö
- Tiedoksi saattaminen
- Korvaus
- Seuraamus

Syylistämättömyys

- Oppiminen
- Kuulluksi tuleminen oikeus
- Jakaminen
- Toipuminen

Mitä ja Kuka?

Sivistyneimmissä versioissa todetaan, että työntekijät tarvitsevat lisäkoulutusta, tai että kyseessä oli inhimillinen virhe. Turvallisuus ei ole toiminnan ytimessä, ja siihen liittyvät panostukset nähdään kuluna, ei investointina laatuun, tehokkuuteen ja mielikuvaan.

Ajattelumallina riskirusetti

Riskirusetti -kuva kertoo toisesta ajattelumallista. Tavoite on pyrkiä parantamaan turvallisuutta ennakoidulla toiminnan vaaratekijöitä ja niihin liittyviä riskejä.

Jokainen läheltä-piti -tilanne ja vaaratapahtuma on saatava esiin ja näkyväksi tapahtumaraportoinnin avulla, että virheistä voidaan oppia ennen kuin varsinaista vahinkoa tapahtuu. Toimintaan kohdistuva riskien ja haittatapahtumien analysointi ja arviointi ovat jatkuvaa toimintaa systeemivirheiden eliminoinniseksi ja suojausten parantamiseksi. Tapahtumien tutkimus kohdistuu koko prosessiin myös päätöksentekoon juurisyiden löytämiseksi.

Miten ja Miksi?

Jos vanhassa mallissa kysymyssana oli *Kuka*, niin nyt se on *Miksi*.

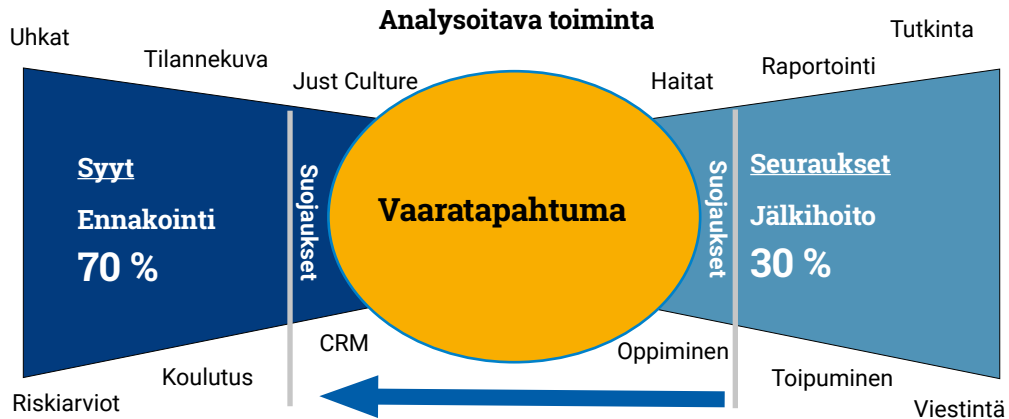
Tekeväille sattuu

Turvallisessa toiminnassa ei ole kysymys tottelevaisuudesta ja ohjeiden noudattamisesta, vaan kyvystä tehdä monimuotoisessa toimintaympäristössä turvallisia valintoja, koska parhaatkaan ohjeistot eivät kata kaikkia eteen nousevia tilanteita. Toiminnassa noudatetaan oikeudenmukaisuuden ja reilun pelin (Just Culture) turvallisuuskulttuurijattelua, jossa tärkeämpää kuin yksittäisten rajojen määrittäminen, on tunnistaa, kuka määrittää hyväksyttävän ja ei-hyväksyttävän toiminnan rajat.

Painopiste on tunnistaa ja torjua tilanteita, joissa oikeudettomien riskien ottaminen näyttää edulliselta ja joskus jopa toivottavalta menettelyltä tavoitteisiin pyrittäessä.

Otsikon tavoite sekä oikeuden että oikeudenmukaisuuden tavoittamisessa ei ole joko tai, vaan sekä että eli tasapainon löytäminen. Menettelyiden on

Riskirusetti

kuitenkin oltava sellaisia, että työntekijät kokevat turvalliseksi tehdä esimiehille ilmoituksia kaikista esiin tulevista haittatapahtumista, ja he voivat luottaa tapahtumatutkiminnan osaamiseen organisaatiossa. Työntekijä voi kiinnittää koko huomionsa suorittamaan tehtävä tehokkaasti ja hyvin. Jos huomio keskittyy ohjeisiin ja mahdollisiin seurauksiin, voidaan tehdä vain oikein, eikä tavoitteen saavuttaminen ole enää tärkeää.

Kirjoittajan kokemus Ilmavoimien lentotoiminnasta kertoo selkeästi kieltä siitä, että turvallisuuskriittisillä toimialoilla ensisijainen tavoite on riskien hallinnan ja virheistä oppimisen kautta kyetä ennakoiden tunnistamaan ja torjumaan vahinko- ja vaaratapahtumia ja estää niiden toistuminen. Näin voi parhaiten turvata toiminnan jatkuvuutta, sietoisuutta ja tehokkuutta. ■

”RAHAAKIN ENNAKOIMALLA SÄÄSTYY ENEMMÄN KUIN JÄLKIKÄTEEN SAKOTTAMALLA VOI KERÄTÄ”

Hertz

Kevään reissut Hertz-autolla

Hertz on Upseeriliiton yhteistyökumppani. Hyödynnä lyhytaikaisen autonvuokrauksen jäsenetuhinnat.

Saat hyvän tarjouksen vuokra-autosta ilmoittamalla jäsennumerosi Hertz Varauspalveluun.

Varaukset: Hertz Varauspalvelu, puh. 0200 11 22 33 (ma-pe klo 8.00 - 16.00, 0,99 EUR/min+pvm/mpm)

Lisätiedot www.upseeriliitto.fi

Resilienssi ja realismi

TEKSTI **RISTO SINKKO**
ST, reservin majuri

Yhteiskuntaa kohdanneiden kriisitilanteiden käsittelyssä resilienssi on noussut keskustelussa taajaan käytetyksi käsitteeksi ja ilmiöksi. Mitä resilienssi on yksilön, yhteiskunnan ja maanpuolustuksen kannalta.

Koronapandemian aikana huhtikuussa vuonna 2020 aloitettu Valtioneuvoston kanslian Tilastokeskukselta tilaama noin kerran kuuksessa tehtävä Kansalaispuls-si-kyselytutkimus antaa mahdollisuuden empiirisesti tarkastella ajankohtaisia kysymyksiä ja kriisejä, pandemian väestöllisten tuntemusten lisäksi suhtautumista Venäjän käynnistämän sodan Ukrainan hyökkäykseen sekä luottamusta maanpuolustukseemme.

Kansalaispulsstin tarkastelun lisäksi nojaudun tässä artikkelissa Valtioneuvoston kanslian julkaisemaan perusteelliseen ja monipuoliseen ”Kokonaisresilienssi ja turvallisuus: tasot, prosessit ja arviointi” -raporttiin. Raportin mukaan resilienssi on noussut Euroopan Unionissa politiikkaa strategisesti määrittävään asemaan talous-, kehitys-, ilmasto-, sekä turvallisuus- ja ulkohallinnossa. Oman tarkasteluni lähtökohtana on puolustautumisen ja samalla

myös kansakunnan yhteisten tavoitteiden saavuttamisen näkökulma.

Mitä on resilienssi?

VNK:n raportissa resilienssi määritellään yksilöiden, yhteisöjen ja yhteiskuntien mukautumisvalmiutena. Englanninkielisen lainasanana käännökseksi esitetään kriisinsietokykyä ja mukautumisvalmiutta. Tarkasteltaessa asiaa puolustautumisen ja varsinkin sotilaallisen puolustuksen kannalta on helppo nähdä, että sietäminen ja mukautuminen ei todennäköisten tavoitteiden kannalta riitä, vaan tarvitaan epätoivotun asiantilan vastustamista. Omana käännösvaihtoehtona olen esittänyt vastekykyä.

Yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan kannalta väistämättä esiintyy epätoivottavia asiantiloja. Niihin liittyen voidaan esittää VNK:n raporttia mukaillen kronologisesti peräkkäisiä tai välillä rinnakkaisia-kin vaiheita: Torjunta – jolloin kyseinen epätoivottava asiantila ei lainkaan toteudu – syntyvien vahinkojen minimointi, aikaisemman hyvän ja toivotun asiantilan palauttaminen tai paremman asiantilan saavuttaminen sekä saatujen kokemusten hyödyntäminen ja opiksi ottaminen toimintaa jatkettaessa tilanteessa sekä sen jälkeen orientoiduttaessa tulevaan toimintaan.

Yksilön resilienssin psyykkisiä piirteitä

Kansalaispuls-sikyselyissä ei kartoiteta laajasti yksilön resilienssin psyykkisiä piirteitä ja tekijöitä. Tutkimustarkoituksiin vapaasti jaettu data-aineisto ei

ole kierroskohtaisesti kovin laaja. Mukana on kuitenkin kysymyksiä muun muassa yksilön kokemasta luottamuksesta, toiveikkuudesta tai masentuneisuudesta ja stressin kokemisesta. Yhteensä yhdeksästä tekijästä oli kuitenkin mahdollista muodostaa tilastollisella ryhmittelyalgoritmilla toisistaan eroavia ryhmiä. Tarkasteltavaksi valitsin kolme ryhmää vuoden 2022 kansalaispulssin kyselykierrokselta 7, jonka tietojenkeruu tehtiin elokuussa.

Pienin syntyneistä ryhmistä (noin 11 % tutkituista) erottuu muista masentuneisuus- ja stressitaipuumuksen perusteella. Ryhmässä painottuvat lievästi nuorimmat ikäryhmät sekä perheen talouden kokeminen pienituloiseksi. Kaikki pienituloiset eivät kuitenkaan luokituta tähän ryhmään.

Suurimpaan ryhmään kuuluu puolet tutkituista. Tätä ryhmää kuvaa iloisen positiivinen ja luottava suhtautuminen tulevaisuuteen sekä taloudellisten huolien suhteellinen vähäisyys. Ryhmään kuuluvat kokevat taloutensa hyvin toimeentulevaksi tai keskituloiseksi.

Kahden ryhmän väliin jää tavallaan keskinker- taisten ryhmä (noin 39 %). Psykkiseltä profiililtaan ryhmään kuuluvat ovat lähempänä positiivista ryhmää kuin stressitaipuvaisten ryhmää.

Resilienssi maan puolustamisen kannalta

Kansalaispulssikyselyissä ei ole tarkoituksena ollutkaan mitata resilienssiä. Psykologisessa tutkimuksessa resilienssille on kehitetty mittareita eikä sellaisia siis sisälly nyt tarkastelemaani dataan. Maan puolustamisen kannalta asiaa voidaan tarkastella epäsuorasti.

Kyselyn eri kierroksilla on kysytty luottamusta puolustusvoimiin sekä Natoon hakeutumisen tuomaa lisää turvallisuuden tunteeseen. Argumentointi voisi mennä niin, että henkilö, joka ei luota puolustusvoimiin tai luottaa vain vähän, ei ole puolustautumisen kannalta resilienssi. Maailmanpolitiikan nykytilanteessa sama malli sopii myös Naton rooliin ihmisten ajattelussa.

Kyselyaineistossa luottamus puolustusvoimiin ja Nato-turvallisuudentunne korreloivat voimakkaasti, mutta ne eivät kuitenkaan ole sama asia. Luottamus puolustusvoimiimme on selvästi voimakkaampaa, vuoden 2022 marraskuussa 92 prosenttia tutkituista ilmaisi luottamuksensa. Tutkituista 64 prosenttia (mittaus elokuussa 2022) oli sitä mieltä, että Nato lisää turvallisuudentunnettamme jonkin verran tai paljon. Tarkasteltavassa aineistossa ei ole ky-

sytty vastaajien poliittista mielipidettä, mutta julki- suudessakin olleiden tietojen perusteella tiedetään, että vasemmistolaisesti ajattelevilla on eniten näkemyksiä, jotka eivät suosi Natoon liittymistä.

Natoon epäilevästi suhtautuvia on eniten edellä kuvatussa stressaantumiseen taipuvaisten ryhmäsä. Sama ilmiö näkyy myös puolustusvoimiin luot- tamisessa lievempänä. Stressaantumiseen taipuvas- ten ryhmässä on muihin ryhmiin verrattuna suh- teellisesti eniten vastaajia, joiden mielestä Nato-jä- senyys ei lisää eikä vähennä turvallisuuden tunnet- ta. Nato-jäsenyyteen miehet suhtautuvat positiivi- semmin kuin naiset ja vanhemmat ikäluokat posi- tiivisemmin kuin nuoret. Nuoria koskevasta tulok- sesta heijastuu mahdollisesti tulkinta jonkinlaisesta välinpitämättömyydestä tai haluttomuudesta ottaa kantaa.

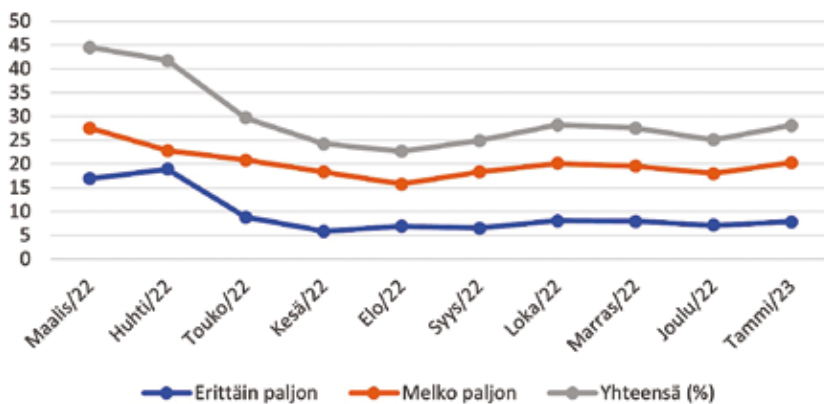
Ukrainan kriisi huolenaiheena

Kansalaispulssikyselyn ensimmäisen kierroksen tie- dot kerättiin vuoden 2020 huhtikuussa. Venäjän laa- jennettua sotaa Ukrainassa laajalla maahyökkäyk- sellä helmikuun lopussa vuonna 2022 lisättiin ky- selyihin kysymyksiä tästä sodasta. Sotaan liittyvinä seurauksina kyselyssä selvitetään sen jälkeen myös kansalaisten suhtautumista sodan oheisvaikutukse- na syntyneeseen energiakriisiin.

Resilienssiä puolustuksen kannalta tarkastelta- essa suhtautuminen Venäjän maahyökkäykseen Uk- rainan alueelle antaa konkreettisen tarkastelukul- man. Kyselyssä on useita kysymyksiä kriisistä. Tässä tarkastelun alla on huolestuminen kriisin vaikutuk- sista Suomen turvallisuuteen, mikä oli suurimmil- laan maaliskuussa pian hyökkäyksen alkamisen jäl- keen, mutta laski sitten vähitellen kesään mennessä. Syyskuussa huolestuminen kääntyi lievään nousuun ja on sitten säilynyt suunnilleen samalla tasolla.

Ensi säikähdys Venäjän aggressiivisten toimenpi- teiden jälkeen on ymmärrettävää, mutta muuten on vaikea tehdä mitään päätelmiä siitä, miksi huolestu- misen taso on vakiintunut. Onko tapahtunut turtu- mista uutisiin tai jopa sotaväsymystä?

Huolestuneimpia ovat stressituntemuksia koke- vat, ja toisaalta vähiten huolta kantavat olonsa hy- väksi ja iloiseksi kokevat. Resilienssin kannalta joh- topäätelmät eivät ole selviä. Onko niin, että stres- saantuneet ihmiset eivät näe aseellista puolustautu- mista tai sen vahvistamista ratkaisuksi tilanteessa? Taistele tai pakene -ajatusmallin mukaan vaihtoehto olisi siis pakeneminen. Aikaisempien tutkimusten

Ukrainan kriisistä erittäin tai melko paljon huolestuneiden osuudet Kansalaispulsssi-kyselyissä maaliskuu 2022 – tammikuu 2023.

Lähde: Tilastokeskus

perusteella maasta poistuminen on yllättävien monien kansalaisten ratkaisu sotilaallisen kriisin uhatessa. Ajankohtaista tutkimustietoa kuluva kriisivuoden ajalta ei kuitenkaan ole käytettävissä.

Energiakriisiin sopeutuminen

Euroopassa syntyneen energiakriisin yhtenä keskeisenä syynä vaikuttavat Ukrainan sotaan liittyvät tekijät, sekä suorasti että epäsuorasti. Kansalaispulssikyselyssä kansalaiset pitivät suurimpina huolenaiheina epäedullisia talousvaikutuksia, suurempina kuin esimerkiksi pelkoa sodan laajentumisesta Euroopassa.

Huolestuneimpia talousvaikutuksista ja energian riittämättömyydestä ovat kotitalouttaan vähävaraisena pitävät ja ikäryhmistä nuorimmat. Huoli on suurinta edellä kuvatussa henkiseen stressaantumiseen taipuvaisempien ryhmässä.

Kyselyssä seurataan kansalaisten energian säästötoimenpiteitä. Toteutettujen toimenpiteiden lukumäärää tarkastelemalla voidaan arvioida resilienssiä tavoitteen eli säästämisen kannalta. Kysytyjä toimenpiteitä on yhteensä 7, muun muassa suihkusaunien lyhentäminen, sähkösaunan käytön vähentäminen, autoilun vähentäminen tai kodin asuin- ja muiden tilojen lämpötilan alentaminen.

Tuloksen mukaan toteutettujen säästötoimenpiteiden keskimäärä ei kuitenkaan näytä olevan yhteydessä yksiselitteisesti vastaajan ikään tai talouden tilaan. Ilmeisesti on niin, että kaikki kysytyt toimenpiteet – esimerkiksi sähkösaunan käyttö tai autoilun vähentäminen – eivät ole yhtä rele-

vanteja kaikissa kuluttajaryhmissä.

Energian säästämisen painopiste näyttää olevan paremmin toimeentulevien kansalaisryhmien toiminnassa. Resilienssi energiakriisissä ei kokonaistuloksen kannalta ole välttämättä suoraviivaisesti saavutettavissa, vaan se on riippuvainen hyvin toimeentulevien kansalaisten hyväntahtoisuudesta tai muusta heidän mielentilastaan.

Kansalaispulsstin tulosten mukaan kansalaiset ovat vähentäneet kulutustaan arki-

päivässä sekä lykänneet suurempien hankintojen tekemistä. Tällä on vaikutusta mahdolliseen talouden taantumaan. Marraskuussa 2022 raportoitiin bruttokansantuotteen pienenneen vuoden kolmannella neljänneksellä edelliseen neljännekseen verrattuna. Taloudellisessa mielessä voidaan katsoa resilienssin kärsineen.

Yhteisöllisen resilienssin heikot kohdat

Covid-pandemian alkuvaihe vuoden 2020 maaliskuussa oli yllättävän nopea. Aluksi uskottiin, että vaara ei Suomen kannalta ole suuri ja varautumisemme on hyvällä tasolla. Pian havaittiin kuitenkin, että varautuminen suu- ja nenäsuojaimien eli niin sanottujen maskien käyttöön oli täysin riittämätöntä. Viranomaisten ja vastuullisten poliitikoiden näkemykset maskien tarpeellisuudesta olivat ristiriitaisia. Jälkeenpäin on arveltu, että käytön tarvetta myös tietoisesti vähäteltiin, koska saatavuus todettiin huonoksi. Lisäksi todettiin, että maskien hankintakanavat ja -järjestelmät eivät olleet hallinnassa eivätkä varautumiseen tarkoitettujen varastomäärät olleetkaan kaikkialla ohjeiden mukaisia.

Yhteisöllinen resilienssi oli heikolla tasolla. Vasta myöhemmin epidemian aikana käyttöön yleistyivät kunnolla suojaavat FFP2-tyypin suojaimet.

Hamstraus heikentää yhteisön resilienssiä

Tilannetta heikensi myös yksilötason toiminta. Viikon aikana maaliskuussa vuonna 2020 asiakkaat hamstrasivat apteekkeista kuume- ja särkylääkkeet

loppuun, myös lapsille tarkoitettua. Näin tapahtui siitä huolimatta, että kuume- ja särkylääkkeet eivät tehoa covid-oireisiin eivätkä torju tartuntaa. Lääkkeitä oikeasti tarvitsevat saattoivat jäädä ilman. Hamstraussilmion tunnepohjaisuutta kuvaa lisäksi se, että WC-paperia hamstrattiin huomattavia määriä. Tälle ilmiölle ei löydetty selitystä.

Venäjän aloitettua laajennetun hyökkäyksensä Ukrainan maa-alueelle nähtiin toinen hamstraussilmio helmikuun lopussa vuonna 2022. Se kohdistui joditabletteihin, jotka myytiin paikoittain loppuun. Kansalaiset hamstrasivat jopa jodia sisältäviä ravintolisiä, joilla ei ole mitään tekemistä radioaktiiviselta laskeumalta suojaamisen kanssa.

Toisen kerran laaja joditablettien hamstraussilmio syntyi lokakuussa 2022 sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön julkistettua uudet ohjeensa joditablettien hankkimisesta varautumismielessä. Ohjeessa kerrottiin, että tableteista ei ole hyötyä yli 40-vuotiaille, joiden ei lääkitystä tarvitse käyttää. Mahdollisesti tämä ohje ei vakuuttanut kaikkia kansalaisia, vaan myös yli 40-vuotiaat hankkivat tabletteja. Tarkempaa tutkimustietoa asiasta ei ole.

Yhteisön resilienssiä voidaan vahvistaa oikein toteutetulla viestinnällä, mutta tässä yhteydessä nähtiin kuitenkin ei-toivottu tulos. Kansalaiset jättivät huomiotta ohjeen siitä, että joditabletteja otetaan vain viranomaisten ohjeen mukaan ja oikeaan aikaan. Selvittämättä on, kuinka paljon tabletteja todella syötiin, mutta aivan ilmeisesti yhteisön resilienssi heikkeni.

Epidemia ja resilienssi

Epidemiavuoden 2020 aikana kiinnitettiin julkisuudessa ja muutenkin epidemian torjunnan vastaisen toimenpiteiden johtamiseen. Johtamisen onnistuminen odottaa vielä tutkimistaan, mutta oletettavasti opiksi ottamisen aiheita tullaan löytämään. Tasavallan presidentti **Sauli Niinistö** neuvoi viestissään pääministeri **Sanna Marinille** maaliskuussa, että tarvittaisiin johtamista kokoava ”koronanyrki”, mutta hänen toiveensa jäi toteutumatta. Monet alueiden johtoryhmät ottivat nimityksen kuitenkin käyttöön ainakin epävirallisesti.

Pääministerin johtamat toistuvat tiedotustilaisuudet saivat kansalaisten huolestumisen laskemaan selvästi vuoden 2020 kevätkauden aikana. Kesälomien jälkeen pandemiaa ei kuitenkaan pystytty rajoittamaan ja se sai uuden aallon ja huolestuneisuus kasvoi. Kansalaispulssin tulosten mukaan

kansalaisten huolestuneisuus ja myös koettu kriisimieliälä näyttävätkin aaltoilleen pandemian aaltojen mukaan.

Resilienssi ei jakaudu tasaisesti

Kansalaispulssin empiiristen tietojen perusteella nähdään, että resilienssi ei jakaudu tasaisesti yksilötasolla maanpuolustuksen kannalta eikä myöskään tarkasteltaessa suhtautumista Covid-pandemiaan tai energiakriisiin. Toisilla yksilöillä resilienssi on vahvempaa, toisilla heikompa tai sitä ei ole käytännöllisesti katsoen lainkaan. VNK:n raportti ei varsinaisesti ota tähän kantaa, mutta raportissa mainitaan kyllä ”haavoittuvassa asemassa olevat”. Tämä suorastaan muodikas kielikuva viittaa epäsuorasti siihen, että joidenkin toisten on pidettävä huolta näistä hoidon tarpeesta olevista.

Resilienssin perusteella maanpuolustukseen osallistuvia on siis kaksi väestöllistä ryhmää, mutta ryhmiä on muitakin. Kriisit aiheuttavat pakolaisuutta, eikä ilmiö ole tuntematon meilläkään. Osa väestöstä haluaa spontaanisti evakuoitua ulkomaille, osa kotimaassa turvallisemmiksi koetuiksi alueille. Vaikka aseellinen puolustautuminen katsotaan kotimaan kannalta tarpeelliseksi, halutaan se kuitenkin ulkoistaa muille toimijoille yhteiskunnassa. Toukokuussa 2021 tehdyn maanpuolustusjärjestöjen alle 25-vuotiaille kohdistetun kyselytutkimuksen mukaan maasta poistumista harkitsevien joukossa oli myös varusmiespalveluksen suorittaneita, siis reserviläisiä.

Resilienssitilannetta ja -tasoa on jatkuvasti seurattava, näin ajantasainen kuva resilienssitilanteesta säilyy. Marraskuussa 2022 julkistetun sisäministeriön tilaaman Sentinentti-kyselytutkimuksen mukaan kymmenen prosenttia tutkimuksen aikuisista vastaajista kokee katkeruutta yhteiskuntaa kohtaan. Samansuuntainen tulos on nähtävissä myös Kansalaispulssitutkimuksessa – noin kymmenen prosenttia tutkituista antaa yhteiskunnan oikeudenmukaisuudesta arvioinnin 1 tai 2 kymmenasteisella skaalalla marraskuussa 2022. Lisäksi 17 prosenttia antaa pistemäärän 3 tai 4.

Koko Kansalaispulssi-aineiston kokoamisen ajan epäoikeudenmukaisuutta kokeneiden osuus on hyljälleen kasvanut. Näin kokevien ihmisten ei voida ajatella olevan kovinkaan innokkaita yhteiskunnan yhteisten tavoitteiden ajamisessa, oli kysymys siten maan puolustamisesta tai energiakriisin torjumisesta. He eivät ole resilienttejä, heidän osaltaan resilienssi ei jakaudu tasaisesti. ■

Juha-Antero Puistola
Komentaja

Lohikäärmeen aperitiivi

Maaliskuun alussa Kiinan presidentti **Xi Jinping** nimettiin raikuvien aplodien saattelemana uudelle viisivuotiskaudelle. Kolmas valtakausi tekee hänestä Kiinan kansantasaavallan pitkäaikaisimman päämiehen. Moni pohtii, kuinka hän aikoo käyttää varmistettua valtaansa. Naapurivaltiot ovat varpaillaan.

Lahjontaa ja uhkailuja

Mikronesian väistynyt presidentti **David W. Panuelo** on jo pitkään ollut pessimistisesti Kiinaan suhtautuvien päämiesten joukossa. Vuonna 2022 hän ärsytti Kiinaa toteamalla sen tarjoaman alueellisen turvallisuussopimuksen olevan peitelty yritys Kiinan ylivallan takaamiseksi. Suurvallan naapurit kieltäytyivätkin kohteliaasti sen allekirjoittamisesta. Vuosia jatkunut aktiivinen politiikka on kuitenkin kääntänyt monet Tyynenmeren saarivaltiot näkemään asioita myös Kiinan näkökulmasta. Samalla Taiwan on menettänyt tukijoitaan.

Vuoden 2022 jälkeen presidentti Panuelo ehti pohtia Mikronesian Kiinan lähetystön sijainniksi Taipeiä. Nyt virkakauttaan päättelevä presidentti sivalsi naapuriaan vielä kerran syyttämällä Kiinaa Taiwanin valtaussuunnitelmista, ja poliittisesta sodankäynnistä Mikronesiaa vastaan.

Mikronesian presidentin mukaan Kiina lahjoo, häiritsee ja uhkailee naapureitaan, jotta nämä pysyisivät puolueettomina valtion ratkoessa Taiwan-ongelmaansa. Nämä eivät saisi liittoutua ainakaan Yhdysvaltain kanssa. Panuelon mukaan erityisesti lahjonta toimii oikein hyvin.

Presidentti Panuelo saattaa luokitella Kiinan mittavat rakennushankkeet osaksi lahjuksia. Salomonsaarten stadion, Papua-Uusi-Guinean moottoritiet ja Fidzin sillat on mainittu esimerkkinä kiinalaisesta rakennus- tai rahoitustaidosta. Kenties myös osoituksena lahjonnasta. Monille mikronesialaisille esimerkiksi ilmastonmuutos tuntuu pahemmalta uhalta kuin Kiina, joten hiljaiseksi maksaminen ei ole ehkä edes kallista.

Kiina ei tietenkään myönnä presidentin syytöksiä. Ulkoministeriön tiedottaja **Mao Ning** ilmoitti Kiinan kohtelevan kaikkia maita tasa-arvoisesti niiden koosta riippumatta. Hänen mukaansa Kiina on aina kunnioittanut Mikronesian omia valintoja.

Menu

Mikronesian sijainti saattaa tehdä valtiosta väkilukuaan isomman tekijän. Sen alue yhdistää Yhdysvaltain territorion Guamin ja Australian. Guamista puolestaan kolmannes on Yhdysvaltain sotilaskäytössä. Toisessa maailmansodassa sieltä tehtiin hyökkäyksiä Japaniin, joten Kiina arvattavasti laskee historian avulla uhkamallejaan. Kiinan talutusnuorassa oleva Mikronesia voisi vaikeuttaa Yhdysvaltojen ja Australian toimintaa Taiwanin sodassa.

Kiina saattaa napsia pienempiä naapureitaan alkupaloiksi ennen pääruokaa, jonka arvellaan olevan Taiwan. Suuravaltakamppailun tiivistyessä, moni länsimaa toivoo lohikäärmeen aperitiivien aiheuttavan julmetun happamia röyhtäisyjä. Silloin pää- ja jälkiruoat voisivat ainakin toistaiseksi pysyä jääkaapissa. ■

ADOBE STOCK

Punalaivaston vaikea siirto Tallinnasta Kronstadtiin 1941

TEKSTI OHTO MANNINEN

Saksalaisten joukkojen päästessä kesällä 1941 Viron rannikolle ja Tallinnan itäpuolellekin tuli ajankohtaiseksi evakuoida Viron hallinto ja punalaivaston Tallinnassa ollut osa.

Kolmisenkymmentä vuotta sitten keskusteltiin Leningradissa Leningradin saaron yhdistyksen seminaarissa, uudessa avoimuuden ilmapiirissä, mm. Tallinnan evakuoinnista elokuun lopussa 1941. Asiasta puhumaan oli saapunut Moskovasta tutkijamajuri, ja tälle kokouksen osanottajat paheksuivat voimakkaasti sitä, että evakuoinnin yhteydessä syntyneet suuret alustappiot oli salattu. Tappioluvut olivat siihen saakka olleet "Moskovan" eli politbyron hyväksymät. Suomalaisten, melko vaatimatonta, osallistumista evakuoinnin ahdistamiseen ei ole salattu. Päin vastoin on muistitieto arvioinut rannikkotykistön osuneen punalaivaston risteilijään. Moskovasta esitettiin vuosien mittaan kysymyksiä, ja niihin vastatessa muodostui tämä evakuoinnin onnettomuuksia valaiseva kuvaus.

Saksalaisten joukkojen päästessä Tallinnan itäpuolelle, päätettiin evakuoida Viron hallinto ja Tallinnassa ollut punalaivasto. Tallinna oli Itämeren laivaston päätukikohta, joskin isommat alukset olivat pääosin "taka-asemassa" Kronstadtin alueella.

Suomen laivaston päätoiminta-alue oli elokuun lopulla 1941 Viipurinlahdella. Mm. tykkiveneet siirrettiin lounais-Suomesta itään, samoin moottoritorpedovenelaivueen pääosa. Helsinkiin oli jätetty II puolilaivue eli *Osasto Carring*, johon kuului neljä vartiomoottorivenettä (VMV).

Evakuoinnin yhteydessä yritettiin saada Tallinnan satama käyttökelvottomaksi. Mm. korjausalus *Amur* upotettiin satamaan aamulla 28.8.

Punalaivaston siirto alkoi 28.8. niin että 1. kuljetussaattue lähti klo 12.18 ja 2. saattue lähti klo 14.50. 4. saattueeseen, joka lähti klo 17, yhdistyivät Paldiskista paenneet kuljetusalus *Balnash* ja joukko pieniä aluksia. Kullakin saattueella oli omat suoja-aluksensa: hävittäjiä, vartioaluksia ja tykkiveneitä.

Iltapäivällä Mäkiluodon linnake havaitsi n. 26-33 km päässä laivaosaston matkalla itään. 305 mm tykki ampui kuusi laukausta ja 203 mm tykki, jonka kantomatka oli lyhyempi kaksi laukausta. Maali peittyi sumuverhoon.

Siirtoa suojaamaan lähtevän osaston päävoimana olivat risteilijä *Kirov*, jäänsärkijä *Suur-Töll* ja laivueenjohtaja *Leningrad*. Kirovillä olivat Viron kommunistisen puolueen johto ja valtiopankin varat. Tämä pääsuojaosasto lähti klo 16 suojaamaan 1. ja 2. saattuetta matkalla Jumindasta Suursaaren tasalle.

2. Suojaosastoon kuuluivat mm. laivueenjohtaja *Minsk* ja hävittäjiä. Osaston tehtävänä oli suojata 2. ja 3. saattuetta Keristä itään Vaindlon luo. Suojavoimien jälkiosastoon kuului hävittäjiä, vartioaluksia ja torpedoveneitä. Sen tehtävänä oli suojata 3. ja 4. saattuetta jälkipäänä "koko matkan". Niinpä jälkiosasto seurasi, jonossa kulkien, vaaravyöhykkeeseen n. klo 22. Siitä upposi yön kuluessa 4 hävittäjää ja 2 vartioalusta.

Jumindan seudulla siirron alkupää sai savusuojaajan. Mantereen suunnasta saksalaiset häiritsivät matkaa tykistöllä. Mäkiluodon linnake havaitsi klo 16.34-17.01 taas savua ja sitten suuren aluksen. 305 mm tykki ampui neljä laukausta, mutta ammunnan tuloksia ei havaittu. Moottoritorpedoveneet peittivät Kirovin savulla klo 17.01.

Iltapäivällä saksalaiset pommikoneet ahdistivat menijöitä. Matkan jatkuessa upposi 1. saattueesta ilmapommituksessa jäänsärkijä *Kristianis Valdemaris* ja kolme muuta alusta. Vironia vaurioitui ja upposi vielä saman vuorokauden aikana.

Kyky hallita saattuetta menetettiin hämärän tulen, ja tämä tuotti aluksille pahoja ongelmia. Keristä itään kulku tapahtui klo 22 alkaen pitkänä jonona.

Päädyttiin merkitsemättömään ja raivaamattomaan miinakenttään, eikä paravaaneja onnistuttu asentamaan. Yöllä 28./29.8. Jumanda-miinakenttään upposi ainakin 5 hävittäjäalusta (*Sverdlov, Skoryi, Kalinin, Artem, Volodarskij*), 13 kuljetusalusta ja 3 sukellusvenettä. Vaurioita saivat laivueenjohtaja *Minnsk*, hävittäjät *Gordyi* ja *Slavnyj* sekä yksi kuljetusalus.

Aamulla 29.8. risteilijä *Kirov* ja 11 muuta alusta sivuuttivat suomalaisten havaintojen mukaan Suursaaren eteläkärjen itään.

Ilmapommituksessa oli kuljetusalus *Kazahstanissa* syttynyt tulipalo. Tallinnasta laivaan oli otettu 5000 sotilasta, joista 356 oli haavoittuneita. Jumindan jälkeen oli vaurioitunutta Kazahstania kielletty liikkumasta. Alus ajelehti Vaindlon pohjoispuolelle. Siellä se ankkuroitiin. Maihin vietiin 2300 miestä, joista muodostettiin rykmentti saaren puolustusta varten. Vaindlost Kazahstan lähti liikkeelle aamuyöllä 3.40. Miinat vältettiin, mutta pommikoneet ahdistelivat. Parin päivän kulutta miehistö toi aluksen 2.9. Kronstadtin.

Kun haaksirikkoutuneita lähipäivinä päästiin keräilemään, saarilta pelastettiin 12 160 miestä.

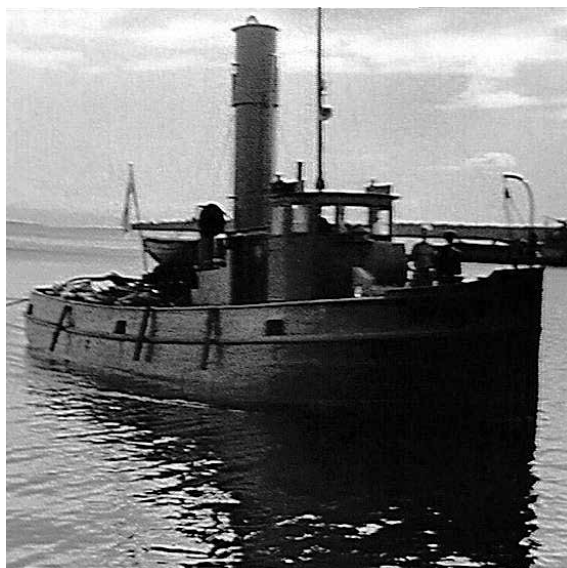
Saksalaiset pommikoneet jatkoivat 29.8. toimintaansa Suursaaren alueella: kuljetusalus *Ivan Papanin* ja kolme muuta alusta ajelehtivat Suursaaren rantaan.

Suomalaisalukset mukaan häirintään

Osasto *Carring* lähti 28.8. illalla Pirttisaaresta häiritsemään kuljetuksia. Se hyökkäsi evakuointikuljetuksia vastaan yhdessä saksalaisten meri- ja ilmapuimien kanssa. Kahteen otteeseen (28.8. klo 19.42 ja 21.04) venäläiset noteerasivat viiden VMV-veneen hyökkäykset. Jumindan pohjoispuolella hyökkäyksen torjui laivueenjohtaja *Minskin* ja hävittäjä *Skoryin* tykkituli. Yöllä VMV 17 torpedoi kolmimas- tokuunari *Attan*.

Suomalaiset keräilivät harhautuneita aluksia. Puolilaiivue kaappasi kaksi hinaajaa (*Paldisk* ja *I-18*). Ne tuotiin 29.8. Helsinkiin ja virolainen miehistö suhtautui suomalaisiin myönteisesti. Sama osasto otti aamupäivällä 30.8. Vaindlon eteläpuolella ajelehtivalta lautalta 11 vankia Helsinkiin tuotaviksi.

Suomalaiset havaitsivat, että Neuvostoliiton varvialukset yrittivät 30.8. upottaa Suursaaren länsipuolella ajelehtivan n. 4000 tonnin hylkyä. Tämä hylky ajelehti yön kuluessa Orregrundiin päin. Sitä pelastamaan lähti kaksi hinaajaa ja moottorivene. Näiden saapuessa puoliyön maissa paikalle hyl-

Suomalaisten kaappaama hinaaja "I-18".
Miehistössä oli useita virolaisia.

ky oli kauttaaltaan tulella. Alus upposi klo 03.50 Orregrundin kaakkoispuolelle.

Aamuyöllä 31.8. pelastettiin Eestiluodon eteläpuolella ajelehtiva proomu, joka hinattiin Suomenlinnaan. Päivän kuluessa otettiin Helsingin matalan luota talteen kaksimastoinen kaljaasi ja se tuotiin Suomenlinnaan. Vaindlon eteläpuolella otettiin lautalta vangiksi kolme venäläistä. Miinalaiva *Riilahti* otti illalla 31.8. talteen Ekholmin pohjoispuolella ajelehtivan proomun ja toi sen klo 24 Helsinkiin.

Merivoimien *Purekarin* niemessä oleva merivarvatioasema pidatti 31.8. useita Tallinnasta pakoon pyrkiviä aseistettuja venekuntia. Tässä yhteydessä sai kolme venäläistä surmansa ja 35 vangittiin.

Suomenlahden itäosassa tilanne parani neuvostolaivaston evakuoinnin kannalta merkittävästi. Kronstadtista oli lähetetty suojaosasto Suursaaren lähelle. Lisäksi laivasto lähetti raivausaluksia auttamaan aluksia Vaindlost Kronstadtin.

Evakuointiprojektin suojaosaston päävoimat saapuivat Kronstadtin 29.8. klo 18 mennessä. Aamuun 30.8. mennessä tulivat loput.

Evakuointialuksista pääsi perille 135. Operaatiossa oli evakuoitu 18 000 sotilasta ja siviiliä ja menetetty 15 sota-alusta (mm. 2 sukellusvenettä) ja 31 kuljetusalusta. Saartorenkään kiristyessä Leningradin ympärille suunniteltiin Itämerenlaivaston pääosan siirtymistä Ruotsiin internoitavaksi. Tähän ei saatu lupaa.

Tekoälyn tilanne ja tulevaisuus

TEKSTI JYRI KOSOLA

Tekoälyn sanotaan mullistavan maailman, ja siinä sivussa sodankäynninkin. Tekoälyyn liittyy myös ylisuuria odotuksia sen kaikkivoipaisuudesta ja kypsyydestä.

Käytännössä kaikki asevoimat ovat määrittäneet tekoälyn kehkeytyvien ja murroksellisten teknologioiden (Emergent and Disruptive Technology, EDT) joukoksi, jonka odotetaan kypsyvän 20 vuoden kuluessa laajamittaiseen operatiiviseen käyttöön. Tekoälyyn liittyy paljon hypetystä, siksi on paikallaan tarkastella teknologian nykytilaa ja arvioida kypsymistä 20 vuoden tarkastelujaksolla sekä teknologian sovellettavuutta omaan ja vastustajien suorituskyvyn kehittämiseen.

Kypyytason mittaus ja vaiheet

Teknologioiden kypyytason (Technology Readiness Level, TRL) mittarina käytetään yhdeksänportaista mallia, jossa alimmalla tasolla ollaan perustutkimuksen piirissä ja ylimmällä portaalla teknologia on operatiivisessa käytössä.

Teknologioiden käyttöönotto vaiheita kuvataan usein **Howard Fosdickin** luomalla teknologian sosiaalisen omaksumisen mallilla. Tämä yleisesti Gartnerin hype-käyränä tunnettu malli jakaa uusien teknologioiden omaksumisen viiteen vaiheeseen; aluksi uusi teknologia inspiroi innovoimaan erilaisia käyttökohteita, osa mahdollisia, osa epärealistisia. Uuden teknologian saama julkisuus herät-

tää paljon huomiota ja innovatiiviset ajatukset suuria odotuksia. Epärealistiset ideat ammutaan alas aihepiirin osaamisen ja ymmärryksen kasvamisen myötä. Tästä käytetään nimitystä puhkaistujen odotusten huippu. Sitä seuraa pettymysten aallonpohja, jossa suurin yleisö saa todeta, ettei teknologiasta ollutkaan lunastamaan siihen kohdistettuja (ylisuuria) lupauksia.

Teknologia kuitenkin kehittyy ja lopulta alkaa selvitä mihin ja miten sitä tulisi hyödyntää. Tätä ymmärrystä seuraa teknologian laajamittainen käyttö.

Sovellettavuutta suorituskykyjen kehittämiseen arvioidaan kyvykkyyksittäin. Suomessa käytössä olevan amerikkalaiseen Joint Capability Areas (JCA)-taksonomiaan perustuvan Fin-JCA-mallin sijaan käytän Naton taksonomiaa (Enable, Prepare, Proje-

TRL-mallin kehitti NASA avaruushjelmien käyttöön.

- TRL1 Teoreettinen perusta muodostumassa
- TRL2 Sovelluskonsepti määritelty ja tieteellinen perusta olemassa
- TRL3 Ominaisuudet ja toimivuus näytetty toteen
- TRL4 Komponentin toimivuus on todennettu laboratoriossa
- TRL5 Toimivuus relevantissa operaatioympäristössä
- TRL6 Relevantissa ympäristössä toimiva osajärjestelmän komponentti
- TRL7 Operaatiojärjestelmässä toimiva järjestelmän prototyyppi
- TRL8 Teknisesti käyttöön hyväksyttävissä oleva järjestelmä
- TRL9 Operatiivisessa käytössä toimivaksi osoitettu järjestelmä

VAATIVAT MOBILIT JÄRJESTELMÄRATKAISUT

KOTIMAINEN ASIAANTUNTIJA

WWW.CONLOG-GROUP.FI

ct, Sustain, Engage, Protect, Inform ja Consult Command and Control). Vaikuttavuuden asteikko on kolmiportainen; **1) vaatimaton** noin 10–50 prosentin parannus, **2) korkea** noin 50–100 prosentin parannus ja **3) mullistava** vaikutus yli 100 prosentin parannus olemassa olevaan tai kokonaan uusia suorituskykyjä, joita ei tällä hetkellä voida kehittää. Parannus voi kohdistua esimerkiksi nopeuteen, kantamaan, tarkkuuteen, tulivoimaan, selviytymiseen, käytettävyyteen tai kustannustehokkuuteen.

Lisäksi on muistettava, että sodan kuva vaikuttaa teknologioiden soveltamiseen siinä missä teknologiat vaikuttavat sodan ja taisteluiden kuviin. Jonkun tyyppisessä sodassa jokin teknologia voi olla avainasemassa, mutta toisen tyyppisessä se voi olla lähes hyödytön.

Tekoälyjärjestelmä voi olla pelkästään ohjelmistoja tai se voi sisältää myös robotiikkaa.

Kehitysnopeus luo suuria odotuksia

Teknologian kehitys on viime vuosina synnyttänyt useita näyttäviä esimerkkejä tekoälyn soveltamisesta siviilikäytössä. Tekoälypohjainen *chatbot* ja *Turingin* testin läpäiseminen ovat luoneet kuvan siitä, että niin sanottu yleinen tekoäly olisi jo aivan nurkan takana. Tekoälyn suurin potentiaali ei kuitenkaan ole rupattelubotti, vaan kyky arvioida ja ennustaa tulevaa. Sen suhteen haasteiksi nousevat teknisten rajoitteiden lisäksi ihmisen luottamus koneälyyn. Näiden ratkaisemiseksi on kehitettävä tekoälysovellusten lisäksi menetelmiä, luottamusrakenteita sekä tekoälyn resilienssiä.

Tekoälyn kehitys voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa ihmisohjelmoijan tietämys kopioitiin algoritmeina koneen päättelysäännöiksi. Toisen aallon tekoäly rakentuu tilastolliseen koneoppimiseen, eli eräänlaiseen hahmontunnistukseen. Se on mahdollistanut muun muassa puheen tunnistamisen, konenäön ja luonnollisen kielen sekä *Deep Fake* -väärännösten kehittämisen ja käyttöönoton. Kolmannen vaiheen, jossa yhdistetään ensimmäisen ja toisen vaiheen teknologioita, odotetaan luovan tekoälyn, joka kykenee abstrahoidaan käsittelemiään asioita, sitomaan päättelynsä kontekstin sekä selittämään järkeilynsä. Tässä pyritään hyödyntämään biologiala ja tietämystä ihmisen kognitiivisista toiminnoista.

Näiden kolmen pullonkaulan avaaminen voi johtaa samanlaiseen kehityksen hyökyaaltoon, kuin internetin räjähdysmäinen leviäminen graafisen käyt-

TEKOÄLYLLÄ TARKOITETAAN JÄRJESTELMÄN KYKYÄ ANALYSOIDA YMPÄRISTÖÖN SEKÄ TOIMIA ITSENÄISESTI MÄÄRITETTYJEN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISEKSI.

NATON MÄÄRITELMÄ

töliittymän käyttöön oton myötä. Siinä missä ensimmäinen ja toinen vaihe edustavat niin sanottua kaapeata tekoälyä, kolmas aalto tuo mukanaan laaja-alaisemman "yleiskäyttöisen" tekoälyn. Kolmannen vaiheen myötä tullaan näkemään autonomisten koneiden laajamittainen käyttöönotto.

Tutkija varoittavat kolmannen aallon liian nopeasta etenemisestä. Ylisuuret odotukset ja liiallinen usko tekoälyn kypsyyteen ja luotettavuuteen esimerkiksi päätöksenteko- ja asejärjestelmissä, voi helposti johtaa "tekoälytalveen", jossa alas ammuttujen odotusten tuottamien pettymysten lamauttamina tekoälyä ei uskalleta sen paremmin kehittää kuin käyttääkään. Siviilimaailman menestystarinoiden kopiointi sotilaskäyttöön voi olla vaikeaa kontekstin erilaisuuden vuoksi.

Suurempi haaste lienee kuitenkin opetusdatan määrä ja saatavuus sotilaskäytössä. Sitäkin suuremaksi pulmaksi voi muodostua käyttöön hyväksynnän edellyttämien menetelmien kehittäminen ja käyttöön soveltaminen.

Tekoälyn Akilleen kantapää on ihmisen luottamus tekoälyn päättelykykyyn. Se johtuu ensimmäisen ja toisen sukupolven algoritmien ja ohjelmien kyvyttömyydestä selittää ja perustella päätöksentekonsa logiikkaa ja ajatuksenjuoksua. Toinen heikkous voi olla tekoälyn resilienssi varsinkin tilanteessa, jossa tekoäly kamppailee vastustajan tekoälyä vastaan. Tämän myötä sodankäynti laajenee koneiden kognitiiviseen ulottuvuuteen ja koneiden käsittelemään dataan.

Naton tiede- ja teknologiaorganisaation mukaan tekoälyn läpimurtoa edustavan kolmannen vaiheen teknologioiden kypsyys on tasolla 3 - 4/9 ja teknologia on sovellusvalmis 2030-luvun jälkipuoliskolla. Hieman yllättäen tekoälyn vastatoimien arvioidaan kehittyvän hieman nopeammin kuin itse tekoälysovellukset. Vaikuttaa siltä, että tekoäly kehittyy nopeammin kuin asevoimat kykenevät sitä hyödyntämään. ■

Konttaisenrannassa rentoudutaan ja nautitaan puhtaasta luonnosta

TEKSTI JA KUVAT **PÄIVI VETELÄINEN**

UPSEERILIITON MÖKKIKYLÄ KUUSAMOSSA on mainio lomakohde koko perheelle vauvasta vaariin. Konttaisenrannassa on 17 erikokoista mökkiä ja lemmikit ovat tiettuihin mökkeihin myös tervetulleita. Mökit ovat jäsenistön käytössä ympäri vuoden ja vapaasti varattavissa, lukuun ottamatta vuodenvaihteen ja kevättalven arvontaviikkoja. Jäsenistön keskuudessa Konttaisen mökit ovat kasvattaneet suosiotaan vuosi vuodelta. Uusien jäsenien löytäessä paikalle, sanovat hymyissä suin tulevan toistekin.

Nyt meneillään olevat kevään arvontaviikot antavat Konttaisenrannassa jäsenistölle parastaan. Auringon loistaessa hangen pinnalla laitetaan aamukahvin jälkeen sukset jalkaan ja lasketaan mökin ovelta järvelle ja baanalle. Reippaan hiihtolenkin tai Rukalla laskettelen jälkeen rantasaunan lämpö rentouttaa ulkoilijan lihaksen. Avannossa pulahtaminen kruunaa koko kehon huollon ja mielikin kiittää.

LAPSIPERHEILTÄ ON TULLUT KIITOSTA Konttaisen lomareissuista sen huolettomuuden ansiosta. Oma mökkikylän pihapiiri ilman ylimääräistä liikennettä on myös turvallinen.

Talvisaikaan lapset ovat päässeet nauttimaan lumisista aktiviteeteista. He ovat laskeneet pulkkamäkeä, rakennelleet lumimajoja ja hiihtäneet järvellä, myös pilkkimistä ovat päässeet kokeilemaan. Ulkoilun ohessa on ruoka maistunut ja uni tullut illalla nopeasti. Kohutuullisen ajomatkan päässä olevat luontokohteet ja lyhyehköt luontopolut ovat myös hyvin lapsiystävällisiä. Lisäksi Rukalta löytyy paljon tekemistä lapsille ja mahdollisuus saada laskettelukipinä jo ihan pienenä.

Konttaisen kesälomareissuilla vesi ja ranta ovat tärkeitä. Siihen on panostettu tilavalla hiekkarannalla sekä venein, supilaudoin ja kalastusvälinein. Retkeily ja pitemmät vaellukset kuuluvat myös asiaan. Kuusamon puhdasta luontoa voi kokea monella tapaa, sitä voi ihailta vaarojen huipuilta tai jokien ja järvien pinnoilta. Täällä mieli rauhoittuu.

KONTTAISENRANTA ON SUOSITTU lomakohde, on hyvä olla ajoissa liikkeellä, etenkin jos kyseessä on koululaisten loma-ajat tai yleiset pidennetyt viikonloput ja pyhät. Mökkejä voi varata puoli vuotta etukäteen, lähikohtaisesti varaukset tehdään uuden sähköisen varausjärjestelmän kautta, joka löytyy jäsensivuilta. Lisätietoja Konttaisenrannasta ja varauksista voit tiedustella Loma-Konttaisesta.

Me Loma-Konttaisen väki teemme töitä Konttaisenrannassa hyvillä mielin ja ilahdumme kohtaamisista jäsenten kanssa. Vanhempiemme työskentelyn myötä olemme kasvaneet Konttaisenrannan mökkikylän kanssa yhtä matkaa ja mökit sekä maisemat ovat hyvin tuttuja. Niin on myös iso joukko jäseniä, joihin olemme tutustuneet. On aina mukavaa jälleen nähdä ja tavata uusiakin, vaihtaa kuulumisia ja ajatuksia. Tutut ja tuntemattomat, nähdään Konttaisella!

Jos herää kysyttävää Konttaisenrannan majoitukseen, varauksiin tai laskutukseen liittyen, ota yhteyttä:

Loma-Konttainen Ky
0400-393756 (ark. ma-pe klo. 10-15)
asiakaspalvelu@loma-konttainen.fi

Kokouskutsuja

ILMAVOIMIEN LENTÄJÄYHDISTYS ILY RY:N SÄÄNTÖMÄÄRÄINEN VUOSIKOKOUS (KEVÄTKOKOUS) PIDETÄÄN PERJANTAINA 26.5.2023 TAMPEREEN PÄÄKIRJASTO METSOSSA ALKAEN KELLO 15:30.

Kokouksessa käsitellään yhdistyksen sääntöjen 13 §:n mukaiset asiat, jotka ovat:

1. Käsitellään johtokunnan kertomus edelliseltä toimintavuodelta ja tilinpäätös edelliseltä tilivuodelta sekä tilintarkastuskertomus,
2. Vahvistetaan tilinpäätös ja päätetään vastuuvapauden myöntämisestä johtokunnalle sekä
3. Käsitellään kaikki muut kokouskutsussa mainitut ja johtokunnan esittämät sekä jäsenten vähintään seitsemän (7) päivää ennen vuosikokousta johtokunnalle kirjallisesti esittämät asiat.

Muu asia voidaan, mikäli yhdistyslain 23 §:stä ja 24 §:stä ei muuta johdu, ottaa käsiteltäväksi, jos kokous $\frac{3}{4}$ äänten enemmistöllä siihen suostuu. Muut käsiteltäväksi esitettävät asiat on toimitettava viimeistään 19.5.2023 mennessä sähköpostilla yhdistyksen sihteeri Antti Lintalalle osoitteeseen antti.lintala@hotmail.com.

Osallistujia pyydetään ilmoittautumaan järjestelyiden mahdollistamiseksi Antti Lintalalle viimeistään 23.5.2023 mennessä puhelimitse viestillä 050 403 9007 tai sähköpostilla antti.lintala@hotmail.com. Kokoukseen on mahdollista osallistua Teams-etäyhteydellä.

Tervetuloa kuulemaan ja päättämään yhteisistä asioista!

Johtokunta

Jäsenkoulutusta

MERKITSE KALENTERIISI TULEVAT JÄSENKOULUTUKSET – SAVE THE DATE

Upseeriliitto järjestää syksyllä suositut jäsenkoulutukset reserviin jääville jäsenille sekä yrityksen perustamisesta kertovan koulutuksen. Koulutustilaisuuksien tarkemmat ohjelmat ja ilmoittautumislincit julkaistaan lähempänä tilaisuuksien ajankohtia. Merkitse jo kalenteriisi nämä ajankohdat:

VALMISTAUTUMINEN RESERVIIN -KOULUTUSTILAISSUUS 16.9.2023

Lähiaikoina reserviin siirtyville jäsenillemme järjestetään Katajanokan Kasinolla lauantaina 16.9.2023 koulutustilaisuus siitä, mitä eläkkeelle siirtyminen tarkoittaa.

Koulutuksessa kerrotaan miten ammattitaitoaan voi hyödyntää eri tavoin, miten työtä voi ja kannattaa hakea sekä mihin kannattaa henkisesti varautua eläkepäivien alkaessa.

YRITYKSEN PERUSTAMINEN -KOULUTUSTILAISSUUS 7.10.2023

Jäsenillemme järjestetään Katajanokan Kasinolla lauantaina 7.10.2023 koulutustilaisuus, jossa kerrotaan miten yrityksen voi perustaa.

Yritysmuotoja on erilaisia ja niiden käytännön järjestelyt poikkeavat toisistaan. Tilaisuudessa kuullaan asiantuntijoita sekä yrityksen perustaneiden upseereiden omia kokemuksia.

Vierumäen mökkien syyslomien 2023 arvonnat

UPSEERILIITON VIERUMÄEN MÖKKIEN LOKAKUUN SYSSLOMAVIIKOILLE 42 JA 43 ARVOTAAN MÖKKIEN VUOKRAAJAT. MAHDOLLISUUTEEN VUOKRATA MÖKKI VOI ILMOITTAUTUA 30.4.2023 MENNESSÄ LINKISTÄ:

https://www.lyyti.in/Vierumaen_mokkien_syyslomaviikkojen_arvonta_7156

Ilmoittautumislinkki löytyy Upseeriliiton kotisivujen jäsenosiosta Jäsenedut – Vierumäki

MÖKKIVUOKRAUSTEN ARVONTAAN VOI ILMOITTAUTUA YHDELLE VEEKKOLLE. Arvonta tehdään tiistaina 2.5.2023 ja arvonnassa voittaneille ilmoitetaan sähköpostitse. Varausmaksu 50 € tulee maksaa varauksen vahvistamiseksi.

ARVOTTAVAT VEEKOT:

- 13.– 20.10.2023 perjantai – perjantai
- 20.– 27.10.2023 perjantai – perjantai

Arvonta-aikana mökki vuokrataan kokonaiseksi viikoksi. Mökkien jäsenhinnat löytyvät kotisivujen jäsenosiosta. Saapumispäivänä mökin avaimet saa klo 16.00 jälkeen ja lähtöpäivänä avaimet palautetaan klo 12.00 mennessä.

ILMOITTAUDU AJOISSA, ÄLÄ JÄTÄ VIIMEISEEN PÄIVÄÄN VIIMEISELLE MINUUTILLE!

MÖKKIEN UUSI VARAUSKUUKAUSI AVAUTUU KLO 06:00

Aikaisemmin uusi varauskuukausi avautui varauskalenterissa keskiyöllä vuorokauden vaihtuessa ja ensimmäiset varaukset tehtiin jo yöllä.

Jäsenten toiveesta olemme myöhäistäneet varauskalenterin avautumaan WWkuukauden vaihtuessa aamulla klo 06.00.

1.5.2023 ALKAEN UUSI VARAUSKUUKAUSI AVAUTUU varauskalenterissa varattavaksi aamulla klo 06:00. Marraskuun 2023 mökkivarauksia voi siis tehdä maanantaina 1.5.2023 klo 06:00 alkaen.

UPSEERILIITON YHTEYSTIEDOT

Puheenjohtaja

evl Ville Viita
viita@upseeriliitto.fi
044 501 0378

Varapuheenjohtajat

evl Markku Jämsä
jamsa@upseeriliitto.fi
0299 800

evl Janne Rautakorpi
rautakorpi@upseeriliitto.fi
0299 800

Edunvalvontapäällikkö

maj Mika Ylönen
yloinen@upseeriliitto.fi
050 362 2884

Neuvottelupäällikkö

komkapt Kari Nousiainen
nousiainen@upseeriliitto.fi
040 827 1747

Päälouottamusmiehet (PV)

maj Tero Pynnönen
pynnonen@upseeriliitto.fi
0299 500 780

maj Petri Soppi
soppi@upseeriliitto.fi
0299 500 781

RVL:n päälouottamusmies

kapt Aki Järvinen
jarvinen@upseeriliitto.fi
0295 421 491

Viestintäpäällikkö

Essi Lindqvist
lindqvist@upseeriliitto.fi
040 565 1835

Sotilasaikakauslehden toimitussihteeri

komkapt Marko Varama
varama@upseeriliitto.fi
040 844 8255

Hallintosihteeri

Erja Elopuro
elopuro@upseeriliitto.fi
040 537 1799

Liittosihteeri

Päivi Schroderus
schroderus@upseeriliitto.fi
050 338 8228

Toimisto

Laivastokatu 1 B,
toimisto@upseeriliitto.fi
00160 Helsinki

Upseeriliiton Konttaisenranta

Virkkulantie 30
93830 RUKATUNTURI

Asianajotoimisto Lindell Oy

Olli-Pekka Lindell
toimisto@asianajotoimisto-
lindell.fi
(02) 251 1004, 0400 826 078

Loma-Konttainen ky

Puh. arkisin
kello 10.00–15.00
0400 393 756
asiakaspalvelu@
loma-konttainen.fi

UPSEERILIITTO.FI

Jäsentuote

KUPILEKKA ekologinen Kareline-luonnonkuitukomposiitista valmistettu kuksa on kestävä ja helppo puhdistaa.

Upseeriliiton logolla koristeltua kuksaa voivat jäsenet tilata Upseeriliiton toimistolta itselleen tai sopivaksi lahjaksi.

HINTA 18 EUROA, sisältäen lähetyskulut Suomessa.

Päivitä tietosi ja voita matka

OVATKO YHTEYSTIETOSI AJAN TASALLA?

Saatko liiton sähköisen jäsenkirjeen joka kuukausi sähköpostiisi? Jos et, jäsentiedoissasi on todennäköisesti vanhentunut tai virheellinen sähköpostiosoite. Sähköisestä jäsenkirjeestä saat joka kuukausi tärkeää tietoa liiton jäsenenä.

PÄIVITÄ SÄHKÖPOSTIOSITTEESI 31.5.2023 mennessä ja lähetä sähköpostia toimisto@upseeriliitto.fi. Arvomme kaikkien sähköpostinsa päivittäneiden kesken Tallinnan risteilyn sekä tuotepalkintoja. Voittajille ilmoitetaan viikolla 23.

Pohjola Vakuutus

www.pohjolavakuutus.fi

SOTILASAIKAKAUSLEHTI

2023 MEDIAKORTTI

Maamme johtavaa sotilasalan ammattilehteä julkaisee upseerien akavalainen ammattijärjestö, Upseeriliitto ry.

Puolustusvoimat suorittaa vuositasolla miljardihankintoja, joista päättävät suomalaiset upseerit ja valtionhallinnon virkamiehet. He lukevat Sotilasaikakauslehteä, sotilasalan johtavaa ammattilehteä.

Sotilasaikakauslehti käsittelee puolustusvoimien hankintoja, koulutusta, turvallisuuspolitiikkaa, strategiaa ja ajankohtaisia aiheita.

Varaamalla ilmoitustilaa varmistat yrityksesi näkymisen puolustusvoimien päättäjille.

Varmista näkyvyytesi puolustusvoimien päättäjille

e-mail juha.halminen@mediaosasto.fi
tel. +358 50 5922722 ☒

www.upseeriliitto.fi

FF21

Posti Green

COMBITECH

Experts in Digitalizing Defence